

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

BOJANA HOČEVAR

MENTOR: red.prof.dr. BOGOMIL FERFILA

SOMENTOR: doc.dr. MIRO HAČEK

**DAVČNI NADZOR IN OBDAVČEVANJE FIZIČNIH OSEB V
SLOVENIJI**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2006

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	7
1.1	Opredelitev področja in opis problema.....	7
1.2	Temeljne opredelitve diplomskega dela.....	8
1.2.1	Cilji in pomen predlagane teme.....	8
1.2.2	Hipoteza.....	8
1.2.3	Metodologija dela.....	9
1.2.4	Omejitve in predpostavke.....	9
1.2.5	Struktura analize.....	10
2	OSNOVNE ZNAČILNOSTI DAVČNEGA SISTEMA V SLOVENIJI.....	11
2.1	Davčni sistem in davčne reforme v Sloveniji.....	11
2.1.1	Reforma slovenskega davčnega sistema.....	12
3	OBDAVČEVANJE FIZIČNIH OSEB V SLOVENIJI.....	14
3.1	Davek na dohodek.....	14
3.1.1	Opredelitev dohodnine.....	15
3.1.2	Dohodnina po novem.....	15
3.1.3	Zavezanec dohodnine.....	17
3.1.4	Podvrste dohodnine.....	18
3.1.5	Davčne olajšave.....	19
3.1.6	Lestvica, razredi, progresija.....	21
3.2	Davki občanov.....	23
3.2.1	Davek na dediščine in darila.....	24
3.2.1.1	Davčni zavezanec.....	24
3.2.1.2	Davčna osnova.....	25
3.2.1.3	Davčna stopnja.....	26
3.2.1.4	Nastanek davčne obveznosti.....	27
3.2.1.5	Davčni postopek.....	28
3.2.2	Davek od premoženja.....	29
3.2.2.1	Davčni zavezanec.....	30
3.2.2.2	Nastanek davčne obveznosti in oprostitve plačila davka.....	30
3.2.2.3	Davčna osnova.....	32
3.2.2.4	Davčna stopnja.....	32
3.2.2.5	Davčni postopek.....	33
3.2.2.6	Znižanje davka.....	34
3.2.3	Davek na dobitke od iger na srečo.....	35
3.2.3.1	Davčni zavezanec.....	36
3.2.3.2	Davčna osnova in davčna stopnja.....	37
3.3	Davek na promet nepremičnin.....	37
3.3.1	Davčni zavezanec.....	38
3.3.2	Davčna osnova in davčna stopnja.....	38
3.3.3	Oprostitve plačila davka.....	39
3.3.4	Davčni postopek.....	39

3.4 Davek na motorna vozila.....	40
3.4.1 Davčni zavezanec.....	41
3.4.2 Davčna obveznost.....	41
3.4.3 Oprostitev plačila davka.....	42
3.4.4 Davčna osnova in stopnja davka.....	44
4 DAVČNA UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE.....	45
4.1 Struktura DURS-a.....	47
4.2 Naloge DURS-a.....	48
4.3 Nadzor nad delom DURS-a.....	49
4.3.1 Notranji nadzor.....	49
4.3.2 Zunanji nadzor.....	50
5 DAVČNA KULTURA V SLOVENIJI.....	51
5.1 Davčna kultura davčnih zavezancev.....	54
5.2 Motnje davčne kulture.....	56
6 DAVČNI NADZOR.....	57
6.1 Kontrola.....	57
6.1.1 Kontrola dohodnine.....	58
6.1.2 Kontrola davka na dediščine in darila.....	59
6.1.3 Kontrola davka od premoženja.....	60
6.1.4 Kontrola davka od iger na srečo.....	60
6.1.5 Kontrola davka na promet nepremičnin.....	61
6.1.6 Kontrola davka na motorna vozila.....	62
6.2 Inšpekcijski pregledi.....	62
6.2.1 Kaznovanje in drugi ukrepi nadzora.....	64
6.3 Denarne kazni.....	65
7 SKLEP.....	67
8 SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE.....	69
8.1 Viri in literatura.....	69
8.2 Internetni viri.....	71
8.3 Pravni in drugi viri.....	72
PRILOGE.....	73
Priloga A: Napoved za odmero dohodnine za leto 2005.....	73
Priloga B: Stopnje davka na dediščine in darila.....	81
Priloga C: Stopnje davka od premoženja.....	82
Priloga D: Stopnje davka na motorna vozila.....	83
Priloga E: Organigram DURS-a.....	84

KAZALO TABEL

Tabela 3.1	Olajšave za vzdrževane člane – otroci.....	20
Tabela 3.2	Stopnje dohodnine za davčno leto 2006.....	22
Tabela 6.1	Najpogostejše napake pri kontroli dohodninskih napovedi.....	58
Tabela 6.2	Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti pri kontroli davka na dediščine in darila.....	59
Tabela 6.3	Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti pri kontroli davka od premoženja.....	60
Tabela 6.4	Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti pri kontroli davka od iger na srečo.....	60
Tabela 6.5	Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti pri kontroli davka na promet nepremičnin.....	61
Tabela 6.6	Najpogostejše napake pri kontroli davka na promet nepremičnin.....	61
Tabela 6.7	Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti pri kontroli davka na motorna vozila.....	62
Tabela 6.8	Število inšpekcijskih pregledov pri samostojnem podjetniku posamezniku.....	63

KAZALO SLIK

Slika 2.1	Davčni sistem RS.....	11
Slika 5.1	Davčna kultura kot del državne kulture.....	53

KAZALO GRAFOV

Graf 5.1	Dejavniki, ki vplivajo na davčno kulturo in na prostovoljnost plačevanja davkov.....	55
Graf 6.1	Struktura ugotovljenih primerov nepravilnosti po vrstah obveznosti.....	58

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

APPNI	Agencija za plačilni promet, nadziranje in informiranje
DDV	Davek na dodano vrednost
DMV	Davek na motorna vozila
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
EU	Evropska unija
RS	Republika Slovenija
RUJP	Republiška uprava za javne prihodke
ZDavP-1	Zakon o davčnem postopku
ZDS-1	Zakon o davčni službi
ZDMV	Zakon o davkih na motorna vozila
ZDO	Zakon o davkih občanov
ZDIS	Zakon o davku od iger na srečo
ZDoh-1	Zakon o dohodnini
ZTro	Zakon o trošarinah

1 UVOD

1.1 Opredelitev področja in opis problema

Država potrebuje proračunska sredstva za oskrbovanje svojih državljanov z javnimi storitvami, kot so izobraževanje, zdravstvo, socialno skrbstvo, obramba, komunalne storitve in podobno. Davkoplačevalci z vsakoletnim vplačevanjem davkov v državno blagajno poskrbimo za ta sredstva.

Splošna opredelitev davkov se je s časom in razvojem finančne teorije nekoliko spreminjala, a bistvo ostaja enako. Če pogledamo enciklopedično opredelitev, so davki obvezne dajatve brez neposrednega vračila, ki jih oblastveni organi predpišejo drugim gospodarskim osebkom, bodisi za kritje (javno) finančnih potreb ali pa zaradi uresničevanja drugih javnih ciljev, zlasti s področja ekonomske in socialne politike.

Davki zmanjšujejo dohodek davkoplačevalcev, zato so vedno vroča tema v političnih debatah. Kot instrument ekonomske politike naj bi omogočali uresničevanje štirih načel in sicer načela enakosti, gotovosti, ustreznosti in ekonomičnosti. Vsak zavezanec naj bi plačeval sorazmeren delež glede na svoje zmožnosti. Način in čas plačevanja davkov morata biti določena, davki naj bi povzročali čim manj neprijetnosti zavezancem, njihovo pobiranje pa naj bi zahtevalo čim nižje administrativne stroške.

Davkoplačevalci se svoje obveznosti do države zavedajo, prav tako kot se zavedajo svojih pravic do javne oskrbe. Problem pa se pojavi, ko državljanji pozabijo na navedeno povezavo in vidijo le neučinkovitost države pri zagotavljanju blaginje ter svojo preveliko davčno obvezo. Posledično fizične in pravne osebe iščejo načine, kako bi se obveznosti izognile, pri tem pa uporabljajo legalna in nelegalna sredstva.

Davčni nadzor in davki obsegajo zelo široko področje, zato se bom omejila na davčni nadzor in obdavčevanje fizičnih oseb v Sloveniji, z izhodiščem v neposrednih in posrednih davkih. Največja pozornost bo torej namenjena davku od dohodka (dohodnina), davkom občanov

(davek na dediščine in darila, davek od premoženja, davek na dobitke od iger na srečo), davku na promet nepremičnin ter davku na motorna vozila.

1.2 Temeljne opredelitve diplomskega dela

1.2.1 Cilji in pomen predlagane teme

Cilj diplomske naloge je pokazati pomembnost poznavanja davčnega nadzora in zakonodaje na področju obdavčevanja fizičnih oseb ter sankcije v primeru neposredovanja podatkov ustreznemu organu in v primeru neplačevanja davkov. Pomen naloge je opozoriti na pomanjkljivosti davčnega nadzora in posameznih davkov. Tu lahko omenim zakon o dohodnini in njegovo prepletanje z drugimi zakoni ter pojav dvojnega ali celo trojnega obdavčevanja določenih prihodkov zaradi določenih zakonskih vrzeli.

Večina držav v razvoju, med njimi tudi Slovenija, pri preoblikovanju davčne politike upošteva zlasti zakonodaje drugih razvitih držav, ki jih potem prilagaja svojim razmeram ali pa jih celo predpiše. V tej naglici pa države v tranziciji ne opravljajo empiričnih raziskav, katerih rezultati bi opozorili tudi na specifičnosti posameznikov v neki državi. Slovenija skuša pri preoblikovanju davčnega sistema zakonodajo urediti z ostalim svetom, zlasti z Evropo.

1.2.2 Hipoteza

Na področju davčnega nadzora in obdavčevanja fizičnih oseb je naša zakonodaja nekonsistentna.

Postavljena hipoteza se nanaša na domnevo, da v Sloveniji, zaradi nedokončane davčne reforme, davčna zakonodaja še vedno ni dokončno oblikovana. Zakoni se počasi sprejemajo in hitro uvajajo, zato so za davčne zavezance pogosto zapleteni in težko razumljivi. Pri pisanju zakonov se premalo upošteva davčna praksa. Zaradi prešibkega vpliva povratnih informacij pa še vedno ni vseh podzakonskih aktov.

Zastavljeno hipotezo bom potrdila oz. zavrnila na podlagi analize že obstoječe literature, v pomoč pa mi bo tudi usmerjeni intervju oz. razgovor z Alojzom Golobom, direktorjem davčne izpostave v Sevnici.

1.2.3 Metodologija dela

Za raziskavo je najprimernejši deskriptivni pristop, saj omogoča opisovanje davčnega nadzora in davčne obveznosti ter načine plačevanja le-teh. V okviru tega pristopa je najustreznejša metoda deskripcije, ki omogoča opisovanje posameznih ekonomskih kategorij; torej kdaj nastane posamezna davčna obveznost, kdo so davčni zavezanci pri posamezni davčni obveznosti, kakšne so davčne osnove, davčne olajšave in kolikšna je davčna stopnja. Ta metoda omogoča tudi opisovanje načinov, s katerimi se te posamezne davčne obveznosti pobirajo. Pri tem si bomo pomagali tudi z analizo sekundarnih virov, kot so publikacije, revije, zborniki, poročila in podobno ter z analizo relevantnih internetnih virov. Uporabila bom tudi kvalitativno metodo usmerjenega (fokusiranega) intervjuja oz. razgovora z Alojzom Golobom, direktorjem davčne izpostave v Sevnici (davčni urad Brežice), kjer se bom osredotočila predvsem na izkušnje iz prakse.

Strokovna literatura s področja davčnega nadzora in obdavčevanja fizičnih oseb obravnava problematiko zelo široko, zato bo prvi del diplomske naloge teoretično usmerjen. Ugotavljala bom splošne značilnosti ter morebitne pomanjkljivosti zakonodaje. Nadalje bom predstavila in ocenila prispevke iz domače literature, predvsem najnovejša dogajanja na področju davčnega nadzora fizičnih oseb v Sloveniji.

1.2.4 Omejitve in predpostavke

Kot omejitev raziskave omenjam nedorečenost določenih zakonskih in podzakonskih aktov, ki dopušča dobršen del improvizacije pri izvedbi nekaterih zakonskih določil in se na drugi strani srečuje s kazenskimi zakonskimi navedbami, katerih se moramo držati. Ves čas smo priča spreminjanju zakonodaje, ki negativno vpliva tako na davčne zavezance kot tudi na vlagatelje. Vse to mi bo služilo kot izhodišče ali pa kot omejitev pri pisanju diplomskega dela.

1.2.5 Struktura analize

Diplomsko delo sestoji iz devetih poglavij, ki so razdeljena na podpoglavja. Prvo poglavje predstavlja uvodni del in govori o tematiki na splošno. Predstavljen je predmet proučevanja, cilji diplomskega dela, hipoteza, metodologija dela ter omejitve in predpostavke.

Sledi poglavje o slovenskem davčnem sistemu, ki je tudi slikovno prikazan. Podpoglavje je namenjeno reformi slovenskega davčnega sistema. Opisani sta prva in druga (obsežnejša) davčna reforma.

Tretje poglavje se nanaša na obdavčevanje fizičnih oseb v Sloveniji. Kot prvi in hkrati najpomembnejši je predstavljen davek na dohodek fizičnih oseb (dohodnina), sledijo pa še davki občanov, davek na promet nepremičnin ter davek na motorna vozila.

V četrtem poglavju je predstavljena DURS, njena struktura in temeljne naloge. Zadnje podpoglavje pa govori o nadzoru nad davčno upravo.

S petim poglavjem prehajamo na davčno kulturo v Sloveniji. Predstavljene so različne opredelitve davkov in kulture, kakor tudi definicija davčne kulture. Davčna kultura je slikovno prikazana kot del državne kulture. Prvo podpoglavje se nanaša na davčno kulturo davčnih zavezancev in na dejavnike, ki vplivajo na prostovoljnost plačevanja davkov. Pri motnjah davčne kulture sta predstavljena pojma davčno-kulturni šok in davčno-kulturni zaostanek.

Sledi poglavje o davčnem nadzoru, torej kontroli in inšpekcijskih pregledih. Prikazana je kontrola vseh davkov za fizične osebe. Navedene so tudi najpogostejše napake in nepravilnosti, ki jih zagrešijo davčni zavezanci. Tretje podpoglavje se nanaša na denarne kazni.

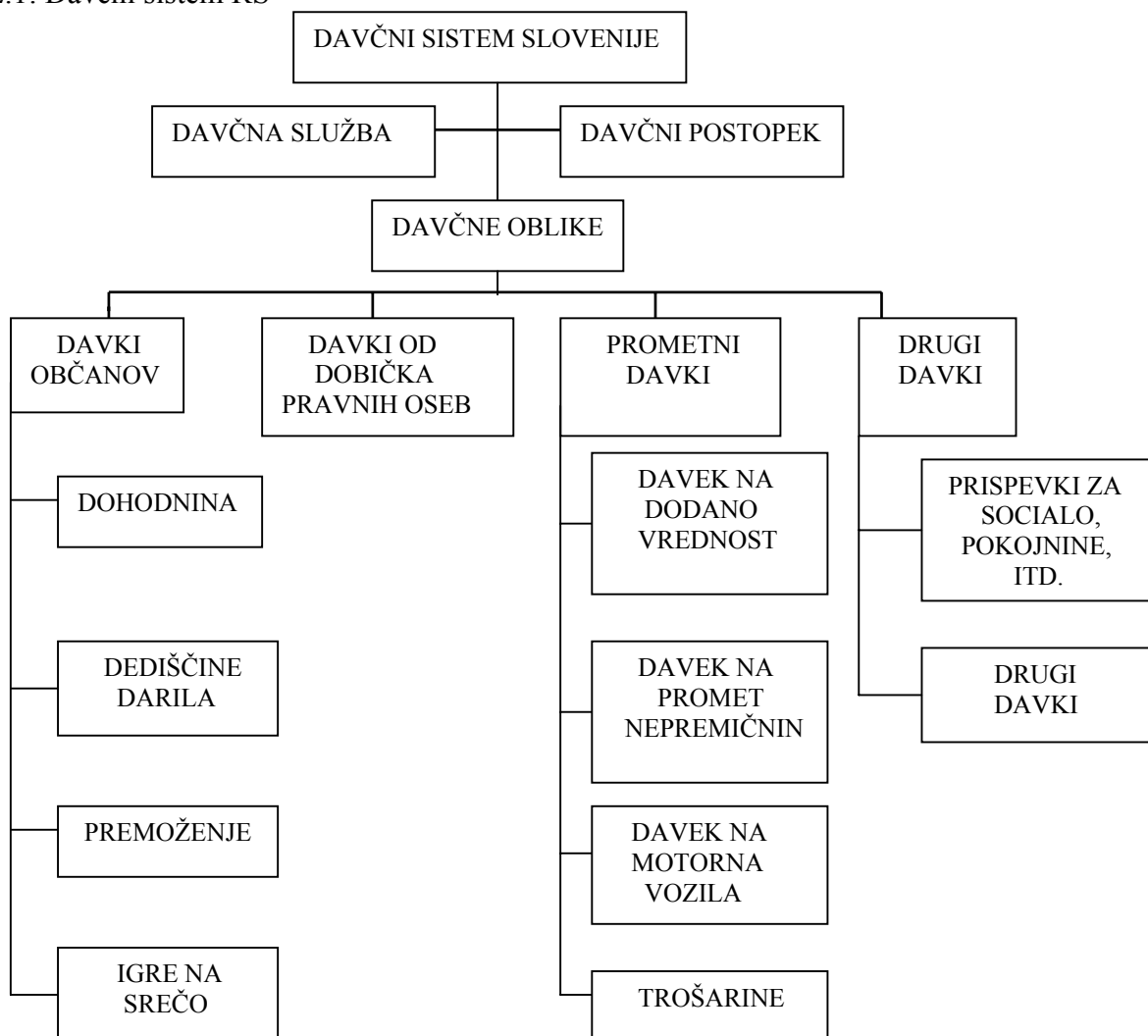
Naslednje poglavje vključuje sklep in verifikacijo hipoteze. Osmo poglavje je namenjeno seznamu uporabljene literature, na koncu pa so prikazane še priloge.

2 OSNOVNE ZNAČILNOSTI DAVČNEGA SISTEMA V SLOVENIJI

2.1 Davčni sistem in davčne reforme v Sloveniji

Za davčni sistem Republike Slovenije (RS) velja enako kot za druge davčne sisteme; je skup davkov neke države v nekem obdobju. Slovenski davčni sistem, podobno kot davčni sistemi ostalih tranzicijskih držav, ni stabilen. To je posledica sprememb pri pojmovanju vloge trga, vloge države, privatizacije, debirokratizacije itd. Davčni sistem RS je prikazan na spodnji sliki (Mayr, 2001: 322-323):

Slika 2.1: Davčni sistem RS

Osnovni sistem obdavčevanja je v Sloveniji podoben kot v zahodni Evropi. Z glavnimi davki se obdavčujejo dohodki fizičnih oseb, dobički pravnih oseb ter promet blaga in storitev. Slednji je obremenjen še s posebnimi dajatvami – trošarinami. Poleg tega se z obveznimi dajatvami, in sicer s socialnimi prispevki, polnijo državne blagajne, iz katerih se črpa denar za socialno varnost prebivalcev (Denar, 2001: 17).

Individualizirana dohodnina, skupaj s socialnimi prispevki in davkom na dodano vrednost (DDV), predstavlja najpomembnejši vir dohodka države v fiskalnem sistemu RS. Podobno prevlado »velike davčne trojice« najdemo tudi v vseh državah, zlasti v Evropski uniji (EU).

2.1.1 Reforma slovenskega davčnega sistema

V Sloveniji je bil v začetku leta 1991 uveljavljen nov sistem javnega financiranja, s katerim je bila izvedena prva faza davčne reforme in prenovljeno področje javnih financ. Davčna reforma je zajela sistem neposrednih dajatev, v katerem je bila opravljena temeljita revizija in zmanjšano število davkov in prispevkov. Kot glavni podjetniški davek je bil uveden davek od dobička pravnih oseb, kot glavni osebni davek pa dohodnina. Oba zakona sta bila novelirana konec leta 1993, z začetkom veljavnosti 1. januarja 1994. Med davki občanov, ki niso zajeti v dohodnino, ostajajo še davek od iger na srečo, davek na dediščine in darila ter davek od premoženja, ki predstavljajo pomemben del v strukturi neposrednih davkov.

Druga obsežnejša davčna reforma pa je bila vpeljava DDV 1. julija 1999. Slovenija je obdavčenje prometa proizvodov in storitev, po sistemu DDV, uvedla med zadnjimi evropskimi državami. Za uvedbo nove davčne oblike se je odločila iz dveh razlogov (<http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=226>, 6.5.2005):

- zaradi normalizacije davčnega sistema in njegove strukture (vsa Evropa ta davek uveljavlja kot obvezno obliko, medtem ko ga nekatere neevropske države, npr. ZDA, ne poznajo);
- zaradi prednosti pred drugimi oblikami prometnih davkov (zavezance, ki so samoplačniki tega davka, spodbuja k samonadzoru).

Priprava nove obdavčitve potrošnje blaga in storitev je v Sloveniji trajala tri leta. Nova davčna oblika je nadomestila številne stopnje prometnega davka. Zakon o prometnem davku je v Sloveniji veljal od februarja 1992 in je tedaj sodil med t.i. reformne zakone slovenskega davčnega sistema. Poleg osnovnega zakona je veljalo še več posebnih prometnih davkov za skupine izdelkov, pri katerih si je država pridržala pravico do posebnih oblik obdavčenja. To so cigarete in alkohol, posebej pa je bila urejena še obdavčitev prometa z nepremičninami.

DDV je za razliko od prometnega davka, ki smo ga plačevali samo v zadnji fazi prometa blaga in storitev, ko je kupec končni potrošnik, davek, ki se ga plačuje v vsaki fazi, vendar se prek sistema odbitka vstopnega davka davčna obveznost preloži najprej do končnega potrošnika, ki ni več zavezanec za DDV. Zaradi tega sistema odbitka lahko poenostavljeno rečemo, da se v vsaki fazi plača DDV, ki je bila ustvarjena v tej fazi. DDV je v primerjavi s prometnim davkom preglednejši, enostavnejši in pravičnejše porazdeljen, zmanjšuje pa tudi možnost davčnih utaj.

Vse tisto, kar je bilo prej obdavčeno s prometnim davkom, je zdaj obdavčeno z DDV. Posebna davka na cigarete in alkohol so nadomestile trošarine (Ur. l. RS, št. 84/98), s katerimi so obdavčeni tudi naftni derivati.

S 1.1.2005 pa je bil vzpostavljen nov zakon o dohodnini (ZDoh-1) in s tem nov sistem dohodnine. Pri pripravi novega zakona so bili zasledovani naslednji splošni cilji:

- posodobiti sistem obdavčevanja in ga uskladiti z mednarodnimi standardi;
- enakomerneje porazdeliti davčno vreme;
- uvesti sodobne kontrolne mehanizme in omogočiti komuniciranje med zavezancem in davčnim organom z najsodobnejšimi sredstvi.

S sprejetjem novega zakona o dohodnini se je precej spremenilo pri obdavčitvi dohodkov, ki jih ustvarijo fizične osebe. Poglavitna sprememba je obdavčitev vsega, kar ni izvzeto, v okviru tega tudi načelo svetovnega dohodka. Z novim sistemom olajšav so nekoliko davčno razbremenjeni prejemniki najnižjih dohodkov, zaostreno pa je obdavčevanje imetnikov kapitala in prejemnikov avtorskih honorarjev (Černe et al., 2005: 42).

3 OBDAVČEVANJE FIZIČNIH OSEB V SLOVENIJI

3.1 Davek na dohodek

Dohodnina oz. davek od dohodkov fizičnih oseb je bila kot nov sistem obdavčitve fizičnih oseb uveljavljena z reformo davčnega sistema, sprejeto konec leta 1990. Namesto obdavčevanja dohodkov s posameznimi vrstami davkov (cedularna obdavčitev), ki je veljala do konca leta 1990, je bila uvedena obdavčitev vseh dohodkov fizične osebe z eno vrsto davka, to je z dohodnino (sintetična obdavčitev)¹ (<http://www.racunovodja.com>, 6.4.2005).

Dohodnina je po svojem bistvu tista davčna oblika, na podlagi katere se obdavčujejo posamezniki – natančneje prihodki, ki jih posameznik ustvari v določenem časovnem obdobju. Posebnost te davčne oblike je, da se pri določanju davčne obremenitve upoštevajo, poleg višine prihodkov in relevantne davčne tarife, tudi druge okoliščine, predvsem osebne okoliščine na strani davčnega zavezanca. Dohodnina je neposreden davek, kar pomeni, da jo je treba plačati še pred porabo doseženega dohodka in celo v primerih, ko dejansko ne pride do nikakršne porabe dohodka (Pernek et al., 1999: 164-169).

Dohodnina je eden izmed najkompleksnejših davkov, pri katerem je zadostitev vsem njenim predpostavkam, katerim je namenjena, izredno težka. Dohodnina predstavlja na strani države obstoj dobro organizirane in sposobne davčne uprave, na strani davčnih zavezancev pa relativno visoko stopnjo pripravljenosti na sodelovanje, kot tudi dobro organiziran sistem evidenc podatkov, potrebnih za določitev davčne obveznosti (Jelčić in Jelčić, 1998: 179).

Kot slabost dohodnine se v davčni teoriji navaja njena formalna racionalnost. Gre za davek, ki je med vsemi davki najbolj zaznaven in zaradi te svoje lastnosti v največji meri povzroča odpor do plačevanja. Zaradi te lastnosti je dohodnina ena izmed najdražjih davčnih oblik, saj je povezana z visokimi stroški obračunavanja in pobiranja. Prav tako je zaradi odpora plačevanja močno prizadeta pravičnost obdavčitve z dohodnino (Pernek et al., 1999: 172).

¹ Kot ugotavlja Stanovnik (1998: 67), je dohodnina, zgodovinsko gledano, eden mlajših davkov, saj se je v Evropi pričela uveljavljati koncem 19. stoletja.

Nekateri davkoplačevalci se poskušajo izogibati plačevanju davkov, tako na legalen način, ker ni izrecno prepovedano oz. predpisano v davčnem zakonu, kot tudi nezakonito z utajo obdavčljivih dohodkov.

Dosedanje stanje na področju davčnega prava je privedlo do pojava novih davčnih oblik, ki povzročajo med zavezanci manjši odpor do plačevanja davkov in zvišujejo enakomernost in vseobsežnost obdavčitve dohodka (Pernek in Kobal, 2001: 18).

3.1.1 Opredelitev dohodnine

Dohodnina je (Denar, 1994: 4):

- osebni davek. Plačuje jo mož zase, žena zase in tudi odgovornost prevzame vsak zase;
- sintetični davek. Plača se na seštevek celoletnih obdavčljivih dohodkov, neodvisno od vrste dohodka;
- enakopraven davek. Njena višina ni odvisna od vrste dohodka ali statusa davkoplačevalca;
- progresivni davek. Čim večja je osnova za dohodnino, tem višja je davčna stopnja;
- letni davek. Obdavčeni so vsi obdavčljivi dohodki, prejeti od 1.1. do 31.12. v letu. Med letom praviloma plačujemo ob posameznih dohodkih davke, ki so akontacija dohodnine zavezanca za dohodnino. Nekatere medletne davke plača v imenu davkoplačevalca izplačevalec dohodka, za nekatere oddamo davčno napoved in jih plačamo po odločbi.

Kadar delo ali dohodki sežejo čez mejo naše države ali kadar opravlja delo oz. prejema dohodke v Sloveniji nerezident, pa se upoštevajo še določbe mednarodnih sporazumov o izogibanju dvojnemu obdavčevanju. Da bi torej zavezance obvarovali pred dvakratno obdavčitvijo dohodka (v tujini in doma), je Slovenija sklenila okrog 40 sporazumov o tem. Posamezni dohodki, ustvarjeni v tujini, pa naj ne bi bili obdavčeni bolj, kot bi bili, če bi jih posameznik ustvaril in pridobil v Sloveniji.

3.1.2 Dohodnina po novem

S 1. januarjem 2005 se je začel v celoti uporabljati novi zakon o dohodnini, ki določa zavezance, vrste dohodkov in način obdavčitve teh dohodkov. Razlogi za sprejetje novega zakona o dohodnini so večplastni. Treba jih je iskati tako v sistemskih pomanjkljivostih prejšnje ureditve kot tudi v nekonsistentnosti posameznih določb predhodnega zakona. Naj

naštejemo nekaj bistvenih novosti, ki jih prinaša novi zakon (<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,01,01.html>, 14.4.2005):

- ◆ spremenjena je lestvica za odmero dohodnine in sicer je število davčnih razredov zmanjšano s šest na pet davčnih razredov, najnižja stopnja dohodnine je znižana s 17 na 16 %, najvišja stopnja pa ostaja nespremenjena v višini 50 % ;
- ◆ novi zakon uveljavlja načelo obdavčitve rezidentov po svetovnem dohodku (od vseh obdavčljivih virov, ne glede na to, od kod je rezident prejel dohodek in kdo je izplačevalec) in nerezidentov po viru dohodka v Sloveniji;
- ◆ v obdavčitev so načeloma zajeti vsi dohodki fizičnih oseb;
- ◆ zavezanec za dohodnino in obseg njegove davčne obveznosti sta določena v skladu s pravili o obdavčevanju, po katerih se ravnaajo države Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD);
- ◆ novost je delitev dohodkov na aktivne (dohodek iz zaposlitve, dohodek iz dejavnosti ter dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti) in pasivne (dosežen na podlagi dobička iz kapitala in na podlagi premoženja, npr. dividende, obresti);
- ◆ večina dohodkov iz zaposlitve so dohodki iz delovnega razmerja, med dohodke iz zaposlitve pa se štejejo tudi dohodki iz drugih pogodbenih razmerij. Po novem bodo dohodki študentov za delo prek študentskih servisov izenačeni na podlagi odvisnega pogodbenega razmerja;
- ◆ novost v zakonu je natančnejša ureditev dohodka iz prenosa premoženjske pravice. Natančneje je opredeljen prenos premoženjske pravice, kar naj bi ločilo dohodke, dosežene s prenosom premoženjskih pravic, od dohodkov iz zaposlitve;
- ◆ med doslej neobdavčenimi dohodki, ki so poslej obdavčeni in jih dosega večina fizičnih oseb, so obresti od denarnih depozitov pri bankah, od dolžniških vrednostnih papirjev in od drugih podobnih finančnih terjatev. Določen je neobdavčen del dohodka od obresti, katerega namen je iz obdavčitve izključiti večino malih varčevalcev.

Izplačevalci dohodkov morajo nove predpise pri dohodnini upoštevati že od začetka leta 2005, zavezanci pa bodo obrazce za odmero dohodnine po novem prvič izpolnjevali leta 2006 za leto 2005 (glej prilogo A na strani 73-80). Vendar nas v letu 2006 spet čakajo spremembe. Zdajšnja vlada namreč tako z novim zakonom o dohodnini kot tudi z drugimi zakoni iz svežnja davčne zakonodaje ni zadovoljna in je že napovedala spremembe.

3.1.3 Zavezanec dohodnine

a) fizična oseba s stalnim prebivališčem v RS (rezident)

Splošna opredelitev zavezanca za dohodnino oz. zavezanca za letno napoved za njeno odmero, je vsebovana v 5. členu ZDoh-1. Dohodnino plačuje fizična oseba s stalnim prebivališčem v RS (rezident), ki ima v posameznem koledarskem letu dohodke, ki imajo vir v RS in izven Slovenije ter so opredeljeni kot viri dohodnine oz. se všttevajo v osnovo za dohodnino (Ur. l. RS, št. 54/04).

b) fizična oseba, ki nima stalnega prebivališča v RS (nerezident)

Zavezanec za dohodnino je po drugem odstavku 5. člena ZDoh-1 tudi fizična oseba, ki ni rezident RS, torej oseba, ki nima stalnega bivališča v RS in je bila v določenem koledarskem letu v Sloveniji več kot 183 dni. Nerezident je zavezan za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki imajo vir v RS.

V skladu s prvim odstavkom 10. člena ZDoh-1 ima dohodek vir v RS, če ga je izplačevala oseba, ki je rezident po zakonu od dohodkov pravnih oseb, ali poslovna enota nerezidenta po zakonu, ki ureja davek od dohodka pravnih oseb. (Ne)rezidentstvo zavezancev se po ZDoh-1 določa v skladu s 5. in 6. členom ZDoh-1.

Državljanstvo, starost ali kakršnakoli druga statusna ali siceršnja karakteristika prejemka dohodka ni pomembna. Če je oseba umrla, zanjo nihče ne more vložiti dohodninske napovedi. V primeru, ko pa je napoved že vložena, se pravice oz. dolžnosti, ki izhajajo iz odločbe o odmeri dohodnine, ne prenašajo na druge osebe v sorodstvu (Godler, 2002: 12).

Komu ni treba oddati napovedi za odmero dohodnine?

Napovedi za odmero dohodnine zavezancem (rezidentom) ni treba vložiti v dveh primerih:

- če njihovi dohodki v letu 2005, od katerih se plačuje dohodnina, niso presegli 564.400 tolarjev;
- če je bila v letu 2005 pokojnina njihov edini dohodek, pod pogojem, da od pokojnine ni bila odtegnjena in plačana akontacija dohodnine in pri akontaciji dohodnine zavezanci niso uveljavljali posebne olajšave za vzdrževane družinske člane (<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,01,01.html>, 5.1.2006).

Po novem morajo napoved vložiti vsi študentje, ki so z dohodki presegli cenzus 564.400 tolarjev.

3.1.4 Podvrste dohodnine

Država dela dohodka ali prejemka med letom ne pobere neposredno v obliki dohodnine, ampak v obliki drugih davkov, ki so predpisani v ZDoh-1. Ti dohodki so (Ur. l. RS, št. 54/04):

- dohodek iz zaposlitve;
- dohodek iz dejavnosti;
- dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti;
- dohodek iz premoženja;
- dobiček iz kapitala;
- drugi dohodki.

Navedeni viri se ob koncu koledarskega leta obdavčijo z dohodnino, med letom pa z akontacijskimi davki kot podvrstami dohodnine, ki pa se pri letnem obračunu od nje v celoti odštejejo. Odmerjena dohodnina se zmanjša tudi za davke, ki so bili od dohodkov, ki se všttevajo v osnovo za dohodnino, plačani v tujini (Šircelj, 2000: 389).

1. DOHODEK IZ ZAPOSLOTITVE

Dohodek iz zaposlitve vključuje vse dohodke, ki jih prejme fizična oseba na podlagi zaposlitve od izplačevalca, ki je delodajalec ali druga oseba, v zvezi s preteklo ali sedanjo zaposlitvijo.

2. DOHODEK IZ DEJAVNOSTI

Dohodek iz dejavnosti je:

- a) dohodek, dosežen z opravljanjem dejavnosti (dohodek, dosežen z neodvisnim samostojnim opravljanjem dejavnosti, ne glede na namen in rezultat opravljanja dejavnosti);
- b) dohodek, dosežen s posameznim poslom (vsak posamezen dohodek, dosežen z neodvisnim samostojnim poslom, ki ni del neodvisnega samostojnega opravljanja dejavnosti).

3. DOHODEK IZ OSNOVNE KMETIJSKE IN OSNOVNE GOZDARSKE DEJAVNOSTI

Za dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti se štejejo vsi dohodki v zvezi z osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnostjo, pripisani osebi, ki ima pravico uporabljati kmetijsko in gozdno zemljišče.

4. DOHODEK IZ PREMOŽENJA

Dohodek iz premoženja vključuje:

- dohodek iz oddajanja premoženja v najem;
- dohodek iz prenosa premoženjske pravice;
- obresti;
- dividende;
- dohodek iz vzajemnih skladov.

5. DOBIČEK IZ KAPITALA

Dobiček iz kapitala je dobiček, dosežen z odsvojitvijo kapitala. Za kapital pa se šteje nepremičnina, pretežni lastniški delež ali njegov del ter vrednostni papirji in deleži v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih oblikah organiziranja.

6. DRUGI DOHODKI

Kot drugi dohodki so določeni vsi tisti dohodki fizičnih oseb, ki jih ni bilo mogoče uvrstiti med aktivne in pasivne dohodke. Med navedenimi prejemki so izrecno navedene nagrade, darila, dobitki v nagradnih igrah, priznavalnine in štipendije.

3.1.5 Davčne olajšave

Dohodninske olajšave so v ZDoh-1 navedene pravice zavezanca, da uveljavlja zmanjšanje osnove za dohodnino, če izpolni določene pogoje (npr. vzdrževanje družinskih članov, reševanje stanovanjskega problema itd.). Vse olajšave, po slovenskem ZDoh-1, znižujejo osnovo za dohodnino (Ur. l. RS, št. 117/05 in št. 02/06):

a) *splošna olajšava* je namenjena vsem zavezancem pod pogojem, da drug rezident za njega ne uveljavlja posebne olajšave za vzdrževanega družinskega člana. Zmanjšanje letne davčne osnove za leto 2006 se prizna v višini 604.330 tolarjev oz. mesečno 50.361 tolarjev.

b) *osebne olajšave* so namenjene:

- rezidentom invalidom s 100 % telesno okvaro se pod določenimi pogoji prizna zmanjšanje letne davčne osnove v višini 3.513.772 tolarjev oz. mesečno 292.814 tolarjev;
- rezidentu po dopolnjenem 65. letu starosti se prizna zmanjšanje letne davčne osnove v višini 281.081 tolarjev oz. mesečno 23.423 tolarjev;
- rezidentom, prejemnikom pokojnin in nadomestil iz obveznega invalidskega zavarovanja in priznavalnin, pa se prizna zmanjšanje dohodnine v višini 14,5 % odmerjenega prejemka.

c) *posebna olajšava* je namenjena osebam, ki vzdržujejo družinske člane.

Tabela 3.1: Olajšave za vzdrževane člane - otroci

ŠTEVILO OTROK	OLAJŠAVE
za 1 otroka in vsakega vzdrževanega družinskega člana	letno 484.873 SIT
za drugega otroka	se poveča letno za 42.167 SIT
za tretjega otroka	se poveča letno za 217.881 SIT
za četrtega otroka	se poveča letno za 393.596 SIT
za petega otroka	se poveča letno za 569.310 SIT
za vsakega nadaljnjega otroka	se poveča letno za 175.612 SIT
za otroka z motnjo v razvoju	letno 1.756.937 SIT

Vir: prirejeno po http://www.sigov.si/durs/index.php?f=doho_lestvica_2006.html, 7.2.2006.

Tu velja opozoriti na problematiko, povezano z višino olajšave, ki se danes priznava staršem za otroke, ki jih vzdržujejo. V nasprotju z ustavnimi določbami je, če zakon zahteva, da starši poleg zagotavljanja življenjskega minimuma svojim otrokom, hkrati prispevajo še za skupne državne potrebe. Priznana olajšava namreč ni takšna, da bi v celoti izvzela tisti znesek, ki ga mora zavezanec vložiti v preživljanje svojega otroka. Zato in v tej meri je ZDoh-1 v neskladju z Ustavo RS.

d) *posebne osebne olajšave* pripadajo:

- rezidentu, ki se izobražuje in ima status dijaka ali študenta. Takšnemu se pod določenimi pogoji prizna zmanjšanje davčne osnove v višini 1.225.200 tolarjev;
- rezidentu, ki samostojno opravlja specializiran poklic na področju kulturne dejavnosti ali novinarski poklic. Temu se pod določenimi pogoji prizna zmanjšanje davčne osnove v višini 15 % prihodkov letno do zneska 6.000.000 tolarjev.

e) *olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje* v višini 560.937 tolarjev letno.

f) *olajšave za različne namene za zmanjšanje letne davčne osnove zavezancev*:

so povezane z vlaganjem sredstev fizičnih oseb za določene namene. Davčna osnova rezidenta se lahko zmanjša za: sredstva, vložena v vrednostne papirje, premije za prostovoljno dodatno zdravstveno zavarovanje, za prostovoljne prispevke za različne namene, za investicije, namenjene reševanju posameznikovega stanovanjskega problema, za nakup likovnih del in leposlovnih knjig, za šolnino, za nakup učbenikov in strokovne literature, za priklop na internet, za plačane članarine političnim strankam in sindikatom ter so določene največ v višini 2 % letne davčne osnove zavezanca.

Navedene olajšave bodo v skladu z zakonom lahko uveljavili le rezidenti Slovenije, nekatere standardne olajšave (splošno, seniorsko in posebno za vzdrževane družinske člane) pa lahko uveljavljajo tudi rezidenti držav članic EU, ki bodo v Sloveniji dosegali najmanj 90 % svojega celotnega obdavčljivega dohodka v davčnem letu.

3.1.6 Lestvica, razredi, progresija

Lestvica: stopničasta progresija, ki se valorizira vsako leto glede na rast plač v RS. Dohodninska lestvica je osnova za izračun letne dohodninske obveznosti. Zaradi progresivne davčne lestvice so višji dohodki obdavčeni po višji stopnji, kar posledično pomeni višjo efektivno davčno stopnjo.

Povprečna letna bruto plača zaposlenih v letu 2005 je znašala 3.326.815 SIT, torej je bila za 3,5 % ali 116.534 SIT višja kakor leta 2004. Praviloma se povprečna letna bruto plača vsako leto zviša za nekaj odstotkov. Zato je višje tudi izhodišče v dohodninski lestvici za leto 2006,

torej znesek iz prvega davčnega razreda, obdavčenega s 16 %. Prvi dohodninski razred za leto 2006 sega do 1.327.300 SIT, leto pred tem pa se je drugi dohodninski razred začel pri 1.300.000 SIT. Od uvrstitve na lestvici (Fidermuc, 2005: 3) je seveda odvisno, s kolikšnim odstotkom bodo obdavčeni zavezančevi dohodki, saj je lestvica progresivna, tako da davčno breme narašča z dohodki.

Vplačila akontacij dohodnine so v letu 2004 znašala 405.106.5 milijona tolarjev, to pa je na ravni letnega načrta, ki je bil pripravljen na podlagi makroekonomskih predpostavk o rasti plač in inflaciji, in je za 8,1 odstotka več kakor leto poprej. Od leta 2002 dalje je opažen trend večje rasti doplačil od vračil, medtem ko so do takrat vračila rasla hitreje kakor doplačila (Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 9).

Število in širina razredov: po novem ZDoh-1 je pet razredov, zadnji razred je navzgor odprt.

Stopnje: 16 %, 33 %, 37 %, 41 % in 50 %

Stopnje dohodnine so progresivne (16 % do 50 % plus določen znesek davka) in so odvisne od višine dohodka, doseženega v koledarskem letu po odbitku znižanj in priznanih olajšav. Vsako leto meseca januarja je v Uradnem listu objavljena uredba o valorizaciji zneskov za odmero dohodnine za leto, za katero se dohodnina odmerja.

Tabela 3.2: Stopnje dohodnine za davčno leto 2006

Neto davčna osnova v tolarjih		Dohodnina v tolarjih		
Nad	Do			
	1.327.300		16 %	
1.327.300	2.593.340	212.368	+ 33 %	nad 1.327.300
2.593.340	5.247.940	630.161	+ 37 %	nad 2.593.340
5.247.940	10.546.930	1.612.363	+ 41 %	nad 5.247.940
10.546.930		3.784.949	+ 50 %	nad 10.546.930

Vir: http://www.sigov.si/durs/index.php?f=doho_lestvica_2006.html, 7.2.2006.

Alojz Golob² je v razgovoru povedal, da smo Slovenci pri oddaji napovedi za odmero dohodnine dovolj disciplinirani. Očitno je, da so kazni dovolj visoke in davčni zavezanci ne želijo tvegati. V zadnjem mesecu pred oddajo dohodninskih napovedi na davčni izpostavi prejmejo veliko klicev zaradi nejasnosti pri izpolnjevanju napovedi. Za mnoge so davčni zakoni zapleteni in težko razumljivi, zato napovedi ne znajo izpolniti ali pa imajo težave pri razumevanju nekaterih postavk. Napoved, oddano do 31. marca 2005 so zavezanci še lahko popravili, če so se zmotili. Po tem datumu pa to ni bilo več mogoče. Sogovornik je še dodal, da se delež tistih, ki napovedi ne oddajo pravočasno, v davčni izpostavi v Sevnici, zmanjšuje. Nekateri kot razlog navajajo pojasnila na spletni strani DURS-a in možnost oddaje dohodninske napovedi prek interneta.

Od leta 1991, ko smo v Sloveniji uvedli dohodnino, se je zakon nenehno spreminjal in prilagajal razmeram v državi. Zakonu in njegovim določbam so se prilagajali predvsem dohodninski zavezanci. Zakon pa se bo še spreminjal zaradi potrebe po prilagajanju evropski davčni zakonodaji, zaradi večjih potreb po prihodkih državnega proračuna, nezadovoljstva sedanje vlade in tudi zaradi "krpanja lukenj" v zakonu.

Ostaja pa vprašanje ali je naša dohodnina zasnovana na celovitem pristopu. Zelo različno je namreč priznavanje stroškov, ki so nastali ob pridobivanju posameznih vrst dohodka. Različno obravnavanje dohodkov in različno obravnavanje olajšav, ki so vezane na posamezne vrste dohodkov (zlasti dohodkov iz kmetijstva in dohodkov iz dejavnosti), kaže na to, da je naš sistem dohodnine prikrito cedularen (necelovit).

3.2 Davki občanov

Področje davkov občanov ureja Zakon o davkih občanov (ZDO), ki je bil sprejet že leta 1988. Zakon je korenitejše spremembe doživel ob osamosvojitvi v letu 1991 ter pozneje ob davčni reformi z uvedbo zakona o dohodnini in zakona o davčnem postopku, ki sta vsak prevzela določena področja, ki jih je ob sprejemu urejal ZDO (Končan in Jeraj, 2003: 111).

² Intervju z Alojzom Golobom, direktorjem davčne izpostave v Sevnici (davčni urad Brežice), Sevnica, 3. maja, 2005.

ZDO je eden od redkih zakonov na davčnem področju, ki v zadnjih desetih letih ni doživel bistvenih sprememb, zaradi česar so morda posamezne določbe že zastarele. Vrste davkov po tem zakonu so:

- davek na dediščine in darila;
- davek od premoženja;
- davek na dobitke od iger na srečo.

Vsaka vrsta davka se odmerja oz. obračunava posebej.

3.2.1 Davek na dediščine in darila

Davek se danes utemeljuje s tem, da se bodisi z dediščino ali darilom poveča davčna zmogljivost dediča ali obdarjenca, da plača davke. Po drugi strani se navaja, da gre za dohodek, ki je bil pridobljen z lahkoto. Posebej se navaja porazdelitvena funkcija ("redistribucijski namen") davka na dediščine in darila, vendar ne moremo trditi, da je to njegova osnovna naloga. Dejansko je redistribucijski učinek davka na dediščine in darila majhen. Kaže se predvsem v tem, da se lahko s pomočjo prihodkov, zbranih na podlagi davka na dediščine in darila, davčno razbremeni tiste davčne zavezance, ki sicer nimajo premoženja oz. je le-to majhne vrednosti. Predmet davka predstavlja neodplačna obogatitev v primeru smrti zapustnika ali v primeru darila med živimi (Šinkovec in Tratar, 2000: 283-284).

3.2.1.1 Davčni zavezanec

Zavezanec za davek na dediščine in darila je fizična oseba, ki v RS podeduje ali dobi v dar premoženje, in tudi fizična oseba, ki prejme premoženje na podlagi pogodbe o dosmrtnem preživljanju (Končan in Jeraj, 2003: 112).

Davka na dediščine in darila ne plača (Šircelj, 2000: 1151-1153):

- dedič ali obdarjenec prvega dednega reda,³ ker pogosto sami sodelujejo pri oblikovanju oz. nastanku zapuščine in jim je zato potrebno nuditi različno obsežne olajšave oz. oprostitve;

³ Pri plačevanju davka na dediščine in darila so z zavezanci prvega dednega reda izenačeni zeti, snahe, pastorki in dedič, ki je z zapustnikom živel v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti v smislu zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih.

- dedič kateregakoli dednega reda, ki podeduje stanovanje, če nima drugega stanovanja in je ob smrti zapustnika živel z njim v skupnem gospodinjstvu;
- davek na dediščine in darila se ne plačuje od tistega nepremičnega premoženja, na katerem dedič oz. obdarjenec po veljavnih predpisih ne more pridobiti lastninske pravice, pravice uporabe ali užitka;
- davka na dediščine in darila ne plača dedič ali obdarjenec, ki se po določbah zakona o kmetijskih zemljiščih šteje za kmeta, če podeduje oz. dobi v dar kmetijsko zemljišče. V zvezi s priznavanjem davčne oprostitve se gozdna zemljišča istovetijo s kmetijskimi zemljišči;
- davka na dediščine in darila tudi ne plača dedič ali obdarjenec - prevzemnik kmečkega gospodarstva, ki se v skladu z zakonom o dedovanju kmetijskih zemljišč in zasebnih kmetijskih gospodarstev šteje za kmetijo, pa tudi v primerih, ko dedič ali obdarjenec – kmet podeduje ali dobi v dar celo kmetijo.

Če dedič ali obdarjenec iz 4. ali 5. alinee, ki je bil oproščen davka, podedovano ali podarjeno nepremičnino pred pretekom petih let odtuji, ali se v tem roku preneha z osebnim delom ukvarjati s kmetijsko dejavnostjo, ali ne obdeluje zemljišč v skladu z zakonom o kmetijskih zemljiščih, se mu davek naknadno odmeri tako, kot bi se mu odmeril, če ob prejemu dediščine oz. darila ne bi izpolnjeval pogojev za oprostitvev. Mnenje o tem, ali je zemljišče obdelano v skladu z zakonom o kmetijskih zemljiščih, izda za kmetijske zadeve pristojni občinski upravni organ.

- zavezanec ne plača davka na dediščine in darila od podedovanega ali v dar prejetega premoženja, ki ga brez povračila odstopi RS, samoupravni lokalni skupnosti in humanitarnim društvom oz. njihovim zvezam. Davek, plačan pred odstopom dediščine ali darila, se vrne, če je bil odstop izvršen v šestih mesecih po sprejetju zapuščine.

3.2.1.2 Davčna osnova

Osnova za davek na dediščine in darila je prometna vrednost podedovanega ali v dar prejetega premoženja ob nastanku davčne obveznosti po odbitku dolgov, stroškov in bremen, ki odpadejo na premoženje, od katerega se plačuje ta davek.

Kot premoženje se štejejo:

- nepremičnine in pravice na nepremičninah;
- premično premoženje, če skupna vrednost premičnega premoženja presega višino povprečne letne čiste plače zaposlenih delavcev v RS v preteklem letu (146. člen ZDO).

Podedovano premično premoženje se tako obdavči z davkom na dediščine in darila samo v primeru, da vrednost premoženja, podarjenega ali podedovanega od ene osebe, presega višino povprečne letne čiste plače v preteklem letu (Končan in Jeraj, 2003: 112).

Tako se je v letu 2005 za mejo obdavčitve uporabljala povprečna bruto plača za leto 2004, ki je znašala 3.210.281 SIT. Podatek o povprečni čisti plači za preteklo leto objavi Statistični urad sredi februarja, za preteklo leto. Da bi se država zaščitila pred delitvijo daril, katerih vrednost presega ta znesek na manjša darila, in s tem izogibanju plačevanja davka, zakon v nadaljevanju določa, da se pri ugotavljanju skupne vrednosti premičnega premoženja upošteva vrednost vseh prejetih daril od istega darovalca v razdobju enega leta (144. člen ZDO).

Davek na dediščine in darila se plača tudi ob razdelitvi solastnine in sicer od tistega dela premoženja, ki ga je posamezni solastnik prejel brez odplačila, prek dela, ki bi mu pripadal iz solastništva (Šircelj, 2000: 1153).

Zakon tudi določa, da se pri izračunu davčne osnove za odmero davka na dediščine in darila predmeti gospodinjstva ne upoštevajo. Pomanjkljivost zakona je, da ne definira predmetov gospodinjstva, ki sicer predstavljajo del premoženja zapustnika. Posebej velja opozoriti, da se ta davek ne plačuje od podedovanega ali podarjenega začasnega ali dosmrtnega užitka nepremičnin.

3.2.1.3 Davčna stopnja

Davčna stopnja davka na dediščine in darila je progresivna (stopničasta progresija). V primeru tarife davka na dediščine in darila imamo opravka s t.i. dvojno progresijo – davek se povečuje

odvisno od zviševanja vrednosti podedovanega ali v dar prejetega premoženja in odvisno od oddaljevanja stopnje sorodstva med zapustnikom (darovalcem) in naslednikom (obdarjencem) (Škof, 2000: 102).

Davčne tarife slovenskega davka na dediščine in darila ne ureja ZDO, temveč je predmet ureditve Odredba o valorizaciji zneskov za odmero davkov po ZDO, ki se vsako leto spreminja (Škof, 2000: 102). Posamezni zneski se namreč valorizirajo z indeksom cen življenjskih potrebščin, ki ga ugotovi Statistični urad RS. V skladu z imenovano odredbo se davčni zavezanci uvrščajo v štiri dedne (davčne) razrede, davčne stopnje pa so opredeljene v razponu od 5 % (najnižja davčna stopnja v drugem razredu, ob vrednosti premoženja do 3.129.425 SIT), pa do 30 % (najvišja davčna stopnja, predvidena za četrti dedni red ob vrednosti premoženja nad 90.649.489 SIT). Glej prilogo B na strani 81-82.

Že v prejšnjem odstavku smo omenili, da poznamo štiri davčne oz. dedne razrede, in sicer:

- *prvi dedni razred* ni izrecno omenjen, ker so osebe, ki sodijo vanj, tako ali tako oproščene plačila davka na dediščine in darila (to so otroci in posvojenci zapustnika ter njihovi potomci, ki dedujejo namesto svojih staršev na podlagi vstopne pravice);
- *drugi dedni razred*, v katerega spadajo starši, bratje in sestre (in njihovi potomci) zapustnika oz. darovalca;
- *tretji dedni razred*, ki ga sestavljajo dedki in babice;
- *četrti dedni razred*, v katerega sodijo vsi ostali subjekti, ki niso navedeni v prejšnjih davčnih razredih.

3.2.1.4 Nastanek davčne obveznosti

Zakon določa, da se višina davka na dediščine in darila ugotavlja po predpisih, ki veljajo na dan nastanka davčne obveznosti.

Davčna obveznost za davek na dediščine in darila nastane, ko:

a) **postane odločba o dedovanju pravomočna;**

samo dedovanje nastopi v trenutku smrti zapustnika. Dokler zapustnik živi, ne obstaja dedna pravica, niti kakšna druga pravica do zapuščine – ni zapuščine. Do obogatitve, ki je predmet

obdavčitve dediča ali koga drugega, pride šele po smrti zapustnika, zaradi tega je tudi nastop davčne obveznosti odložen do tega trenutka (Škof, 2000: 105).

b) ko obdarjenec sprejme darilo;

darilo je sprejeto takrat, ko je podpisana darilna pogodba (ne glede na to, ali pri tem tudi dejansko prejme predmet darila), če ni pogodbe, pa takrat, ko je darilo sprejeto (Polič, 1997: 145).

c) pri pogodbah o dosmrtnem preživljanju nastane davčna obveznost **ob smrti preživljanca**; s pogodbo o dosmrtnem preživljanju se pogodbenik (preživljalec) zaveže, da bo preživljal drugega pogodbenika ali koga drugega (preživljanca), drugi pogodbenik pa izjavi, da mu zapušča vse premoženje ali del premoženja, ki obsega nepremičnine in premičnine, ki so namenjene za rabo in uživanje nepremičnin, s tem, da je njihova izročitev odložena do izročiteljeve smrti. Ta pogodba lahko obsega tudi druge premičnine preživljanca, ki pa morajo biti v pogodbi navedene. Za pogodbe o dosmrtnem preživljanju se štejejo tudi pogodbe, s katerimi se proti obljubi dediščine dogovori skupnost življenja ali skupnost premoženja, ali da bo en pogodbenik skrbel za drugega in ga varoval, mu obdeloval posestvo in po njegovi smrti oskrbel pogreb, ali kaj drugega v istem namenu (Šinkovec in Tratar, 2000: 290).

3.2.1.5 Davčni postopek

Davek na dediščine in darila se davčnemu zavezancu odmeri z odločbo. Davek mora biti odmerjen v 30. dneh po prejemu davčne napovedi oz. sklepa o dedovanju, odmeri pa ga davčni organ, ki je pristojen za sprejem davčne napovedi oz. pravnomočnega sklepa o dedovanju (Končan in Jeraj, 2003: 116-117).

◊ **Odmera davka na darilo**

Davčni zavezanec, ki prejme v dar premoženje, od katerega se plača davek na dediščine in darila, mora prejem darila napovedati v 15. dneh od prejema darila pri pristojnem davčnem organu. Če davčni zavezanec prejme v dar samo premično premoženje, napove prejem darila pri davčnem organu, kjer je zavezanec vpisan v davčni register.

Davčni zavezanec, ki prejme v dar nepremičnino, napove prejem darila pri davčnem organu, kjer nepremičnina leži. Če ležijo nepremičnine na območju več davčnih uradov, davčni

zavezanec napove prejem darila pri davčnem uradu, kjer je zavezanec vpisan v davčni register.

◊ **Odmera davka na dediščino**

Davčni zavezanec, ki podeduje premoženje, od katerega se plača davek na dediščine in darila, ne vloži davčne napovedi. Odmera davka na dediščine se izvrši na podlagi pravnomočnega sklepa o dedovanju. Če je predmet dedovanja nepremičnina, pošlje sodišče sklep o dedovanju davčnemu organu, kjer nepremičnina leži. Če zapuščina obsega samo premično premoženje, ali če podedovane nepremičnine ležijo na območju več davčnih organov, pošlje sodišče sklep o dedovanju davčnemu organu, pri katerem je bil zapustnik vpisan v davčni register. Za davčnega zavezanca, ki ni rezident Slovenije, pošlje sodišče sklep o dedovanju, ki obsega premično premoženje, davčnemu organu, kjer je zavezanec vpisan v davčni register. Če ni vpisan, pa davčnemu organu, kjer je bil zapustnik vpisan v davčni register. Za dediščino, ki obsega premično in nepremično premoženje, pošlje sodišče sklep o dedovanju davčnemu organu, kjer nepremičnina leži.

◊ **Odmera davka na podlagi pogodbe o dosmrtnem preživljanju**

Zavezanec, ki je prejel premoženje na podlagi pogodbe o dosmrtnem preživljanju, mora to pogodbo prijaviti v 15. dneh od sklenitve pogodbe pri davčnem organu, na območju katerega je premoženje. Davčno napoved za odmero davka na dediščine in darila mora zavezanec vložiti v 15. dneh po smrti preživljanca pri davčnem organu, pri katerem je prijavil pogodbo o dosmrtnem preživljanju.

Vplačil davka na dediščine in darila je bilo v letu 2004 za 939,2 milijona tolarjev, to je za 12,6 % več od načrtovanega in za 4,8 % manj kot v letu poprej (Poročilo delu DURS-a v letu 2004: 12).

3.2.2 Davek od premoženja

Davek od premoženja sodi v klasično obliko premoženjskih davkov. S tem davkom se obdavčuje premoženje, ki ga poseduje fizična oseba, pri čemer zakonodaja to premoženje natančneje opredeljuje. Davek od premoženja se tako plača od:

- stavbe, delov stavb, stanovanj in garaž (v nadaljnjem besedilu: stavbe);
- prostorov za počitek in rekreacijo;

- plovnih objektov dolžine najmanj osem metrov (156. člen ZDO).

V veljavnem ZDO nisem zasledila definicije stavb in stanovanj ter definicije prostorov za počitek in rekreacijo. Ločevanje med stanovanjskimi prostori in prostori za počitek oz. rekreacijo je potrebno zaradi različnega davčnega režima, ki velja za eno oz. drugo vrsto nepremičnin (razlike se nanašajo predvsem na dopustnost uveljavljanja določenih olajšav). Na področju priznavanja olajšav je uvedeno različno obravnavanje prostorov, ki so namenjeni bivanju (le-ti naj bi načeloma ostali neobdavčeni) ali opravljanju dejavnosti in prostorov, ki so namenjeni počitku in rekreaciji.

Pomanjkljivost ZDO je tudi, da ne podaja definicije plovnih objektov, ki naj bi bili predmet obdavčitve. Iz zakonskega besedila ni razvidno, katere vrste plovil so podvržene obdavčitvi, ali tiste na motorni pogon ali tiste na kombiniran pogon. Zagotovo pa velja, da so obdavčitvi podvržena le plovila nad osem metrov dolžine, ki ne služijo opravljanju dejavnosti.

3.2.2.1 Davčni zavezanec

Zavezanec za davek od premoženja je fizična oseba, lastnik oz. uživalec stavbe ali prostora za počitek. Zavezanec za davek od plovnih objektov dolžine najmanj osem metrov pa je lastnik tega premoženja, pod pogojem, da ga ne uporablja za opravljanje dejavnosti.

Zakon je na tem mestu ponovno nejasen, saj ne poda definicije "uživalca" nekega premoženja. Upravičeno pa se postavi tudi vprašanje, zakaj je zakonodajalec med zavezance uvrstil le uživalce stavb, garaž, prostorov za počitek in rekreacijo, ne pa tudi uživalce plovnih objektov. 157. člen ZDO določa, da se davek plačuje ne glede na to, ali lastnik oz. uživalec uporablja premoženje sam ali ga daje v najem. Menim, da se na tem mestu utemeljeno zastavlja vprašanje, zakaj obremeniti z davkom od premoženja nelastnika – uživalca. Verjetno je želel zakonodajalec s takšno opredelitvijo razbremeniti lastnika premoženja. Po drugi strani pa bi moral zakon nelastniku – uživalcu nuditi enake pravice, kot jih sicer zagotavlja lastniku premoženja.

3.2.2.2 Nastanek davčne obveznosti in oprostitve plačila davka

V skladu z določilom 164. člena ZDO nastane davčna obveznost za davek od premoženja od stavb in prostorov za počitek takrat, ko je sklenjena pogodba o prodaji. Če je zavezanec stavbo oz. prostor za počitek oz. rekreacijo pridobil z gradnjo, nastane davčna obveznost z izdajo dovoljenja za uporabo. Če zavezanec prične stavbo ali prostor za počitek oz. rekreacijo uporabljati pred izdajo dovoljenja, nastane davčna obveznost z začetkom uporabe teh prostorov.

Davka ne plača:

° **splošno pravilo**

V skladu s 161. členom ZDO se davek od premoženja, ki se plačuje na posest stavb, ne plačuje:

- od kmetijskih gospodarskih poslopij;
- od poslovnih prostorov, ki jih lastnik oz. uživalec uporablja za opravljanje dejavnosti;
- od stanovanjskih stavb zavezancev davka iz kmetijstva, ki so sami ali njihovi družinski člani pokojninsko in invalidsko zavarovani na podlagi dohodkov iz kmetijstva;
- od stavb, ki so razglašene za kulturni ali zgodovinski spomenik;
- od stavb, ki se iz objektivnih razlogov ne morejo uporabljati.

° **začasna oprostitvev**

Davka od premoženja na posest stavb so začasno oproščeni prvi lastniki novih stanovanjskih hiš oz. stanovanj in garaž in sicer za dobo desetih let. Desetletna doba se računa od prvega dne naslednjega meseca po izdaji dovoljenja za uporabo stavbe oz. od začetka uporabe stavbe, če se stavba začne uporabljati pred izdajo dovoljenja. Če ob začetku uporabe stavba še ne ustreza osnovnim pogojem za bivanje, se doba za izpolnitev teh pogojev ne šteje v dobo oprostitve, kljub temu pa se davek za ta čas ne odmerja. Če obstaja dvom, ali so izpolnjeni osnovni pogoji za bivanje, odloči o tem davčni organ na podlagi podatkov za stanovanjske zadeve pristojnega občinskega upravnega organa in krajevne skupnosti. Začasno oprostitvev uveljavlja zavezanec z vlogo, ki jo vloži pri davčnem organu (162. člen ZDO). Za prvega lastnika se šteje tudi tisti, ki je takšno stavbo podedoval, vendar le v obsegu pravic, ki jih je

imel prvi lastnik. Oprostitev se prizna tudi za popravljene in obnovljene stanovanjske hiše oz. stanovanja in garaže, če se je zaradi popravila ali obnove vrednost stanovanjske hiše oz. stanovanja ali garaže povečala za več kot 50 %. Velja pa opozoriti, da se takšna oprostitev davka ne more priznati za prostore za počitek oz. rekreacijo, pa tudi ne za poslovne prostore, čeprav so sestavni del stanovanjske stavbe.

Menim, da bi moral zakonodajalec začasno oprostitev priznati vsakemu novemu lastniku in ne le prvemu lastniku novih stanovanjskih hiš in stanovanj. Vsi imajo namreč izdatke za opremljanje hiše oz. stanovanja, mnogi tudi mesečno odplačilo kredita itd.

3.2.2.3 Davčna osnova

Osnova za davek od premoženja je vrednost stavbe oz. prostora za počitek oz. rekreacijo, ugotovljena po merilih republiškega upravnega organa, pristojnega za stanovanjske zadeve in na način, ki ga določi občinska skupščina.

Osnova za davek od premoženja na posest stavb se zniža za znesek, ki ustreza vrednosti 160 m² stanovanjske površine, ugotovljene na način iz prejšnjega odstavka. Davčna osnova se zniža pod pogojem, da je lastnik ali njegovi ožji družinski člani,⁴ oz. uživalec v letu pred letom, za katerega se davek odmerja, stalno bival v stanovanjskih prostorih. Enako se zniža davčna osnova tudi lastniku stavbe, dela stavbe oz. stanovanja, v katerem biva imetnik stanovanjske pravice, kateremu je bilo stanovanje dodeljeno z odločbo. V primeru solastništva stavbe se vrednost 160 m² stanovanjske površine deli v sorazmerju s solastniškimi deleži.

3.2.2.4 Davčna stopnja

ZDO v 159. členu določa različne stopnje davka za različne vrste premoženja. Tako kot to velja za davek na dediščine in darila, se na podlagi Pravilnika o valorizaciji zneskov za odmero davkov po ZDO za leto 2006 valorizirajo tudi zneski za odmero davka od premoženja. Za leto 2006 znašajo (glej prilogo C na strani 82-83):

⁴ Za ožje družinske člane se štejejo zakonec, otroci in posvojenci lastnika.

a) stopnja davka od premoženja za stavbe

Davčne stopnje so opredeljene v razponu od 0,10 % (najnižja davčna stopnja ob vrednosti premoženja do 1.636.133,81 SIT) pa do 1,00 % (najvišja davčna stopnja, predvidena ob vrednosti premoženja nad 46.876.470,02 SIT).

b) stopnja davka od premoženja za prostore za počitek in rekreacijo

Davčne stopnje so opredeljene v razponu od 0,20 % (najnižja davčna stopnja ob vrednosti premoženja do 1.636.133,81 SIT) pa do 1,50 % (najvišja davčna stopnja, predvidena ob vrednosti premoženja nad 46.876.470,02 SIT).

c) stopnja davka od premoženja za poslovne prostore

Davčne stopnje so opredeljene v razponu od 0,15 % (najnižja davčna stopnja ob vrednosti premoženja do 1.636.133,81 SIT) pa do 1,25 % (najvišja davčna stopnja, predvidena ob vrednosti premoženja nad 36.358.484,05 SIT).

d) stopnje davka od premoženja za plovne objekte

Davek od premoženja se od plovnih objektov plačuje v pavšalnem letnem znesku in znaša za plovne objekte dolžine od osem do devet metrov 29.865 SIT, za vsak nadaljnji meter dolžine pa se pavšalni letni znesek davka poveča za 11.689 SIT. Zakon pa določa, da se pavšalni letni znesek davka za vsako leto starosti plovnega objekta zniža za 5 %.

3.2.2.5 Davčni postopek

Odmero in plačevanje davka od premoženja od 1. januarja 1997 urejajo določila zakona o davčnem postopku (ZDavP-1). V zvezi z davkom od premoženja je treba upoštevati določila členov 188-191 in tudi druge splošne določbe ZDavP-1 (Končan in Jeraj, 2003: 125).

- *Napoved*

Davek od premoženja odmeri davčni organ zavezancu z odločbo na podlagi napovedi, ki jo poda davčni zavezanec. Zavezanec je napoved dolžan vložiti v 15. dneh od nastanka davčne obveznosti pri davčnem uradu, na območju katerega je nepremično premoženje.

Napoved za odmero davka na posest premičnega premoženja mora zavezanec vložiti v 15. dneh pri davčnem uradu, kjer je vpisan v davčni register. Vse spremembe, ki lahko vplivajo na višino davčne obveznosti, je zavezanec dolžan napovedati pri davčni upravi v roku 15. dni.

- *Vloga za oprostitev plačila davka*

V skladu s 190. členom zakona uveljavljajo zavezanci začasno oprostitev davka na posest stavb z vlogo, ki jo vložijo pri davčnem uradu, na območju katerega je stavba.

Kot smo že omenili, uveljavlja zavezanec olajšavo v obliki znižanega odmerjenega davka na posest stavb, ki se priznava za družinskega člana, s posebno vlogo, ki jo vloži pri davčnem uradu, na območju katerega je stavba, do 31. januarja v letu, za katero se davek odmerja. Če vloga ni vložena v predpisanem roku, se zavezancu olajšava za tisto leto ne prizna.

- *Rok za odmero in plačilo*

Davek od premoženja na posest stavb odmeri davčni organ na podlagi uradnih podatkov oz. napovedi davčnega zavezanca z odločbo do 31. marca za tekoče leto. Davek od premoženja na posest plovnih objektov odmeri davčni organ na podlagi podatkov evidence o registraciji plovnih objektov v RS oz. davčni napovedi davčnega zavezanca o vpisu v evidenco v RS ali v tujini, z odločbo do 31. marca za tekoče leto. Davek od premoženja se plačuje v trimesečnih obrokih.

3.2.2.6 Znižanje davka

Posebne olajšave v zvezi z davkom od premoženja so deležne družine z več kot tremi družinskimi člani.⁵ Zavezancu z več kot tremi družinskimi člani, ki je z njimi v letu pred letom, za katerega se odmerja davek, stalno prebival v lastni stanovanjski hiši ali stanovanju, se odmerjeni davek zniža za 10 % za četrtega in enako za vsakega nadaljnjega družinskega člana.

Zavezanec je do olajšave upravičen le, če jo uveljavlja s posebno vlogo, ki jo mora predložiti davčnemu organu do 31. januarja v letu, za katero se davek odmerja. Če vloga ni bila vložena v predpisanem roku, se zavezancu olajšava ne prizna (163. člen ZDO).

⁵ Za družinske člane se štejejo zakonec, otroci, posvojenci, starši lastnika in njegovega zakonca, ki jih je lastnik po zakonu dolžan vzdrževati.

Kot družinskega člana pa zakon ne omenja izvenzakonskega partnerja, kot ga na primer omenja v okviru davka na dediščine in darila. Izvenzakonski partner se tako ne upošteva pri preračunavanju cenzusa, kar je seveda neustrezno stališče. Velja opozoriti, da je izvenzakonska skupnost priznana v okviru davka na dediščine in darila, ki je, prav tako kot davek na premoženje, predmet urejanja ZDO. V okviru istega zakona (ZDO) in v okviru dveh različnih davčnih oblik, je torej izvenzakonska skupnost enkrat priznana, drugič pa ne. Menim, da ni razloga za takšno ureditev.

V letu 2004 je bilo za 27.614.5 milijona tolarjev vplačil od stavb ter od prostorov za počitek in rekreacijo. To je za 10,9 % več od načrtovanega in za 6,1 % več kakor v letu 2003. Na posest plovnih objektov pa je bilo vplačil za 7,3 milijona tolarjev, to je za 31,7 % več od načrtovanega in za 39,1 % več kakor leto poprej (Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 12).

3.2.3 Davek na dobitke od iger na srečo

Pogosto se pojavlja vprašanje, ali je določena nagrada obdavčena z davkom na dobitke od iger na srečo ali z dohodnino. Odgovor je zelo pomemben, saj lahko pomeni razliko med 15-odstotnim davkom na dobitke od iger na srečo ali 25-odstotno dohodnino. Torej je treba najprej pojasniti razliko med igrami na srečo in nagradnimi ter drugimi igrami (Končan in Jeraj, 2003: 127-128).

• **Igre na srečo, organizirane v skladu z določbami zakona o igrah na srečo**

Igre na srečo so tiste igre, kjer o dobitniku odloča zgolj oz. pretežno samo sreča, udeleženci imajo za plačilo določenega zneska enake možnosti zadeti dobitke. Definiira in obravnava jih zakon o igrah na srečo (Ur. l. RS, št. 85/01). Igre se v skladu z zakonom delijo na klasične igre na srečo in na posebne igre na srečo:

- med klasične igre na srečo se uvrščajo številčne loterije, tombole, loto, športne stave in druge podobne igre;
- med posebne igre na srečo pa se uvrščajo igre, ki jih igrajo igralci proti igralnici ali drug proti drugemu na posebnih igralnih mizah s kroglicami, kockami, kartami ali na igralnih avtomatih in druge podobne igre v skladu z mednarodnimi standardi.

Velja poudariti, da se dobitki pri igrah na srečo, ki so organizirane skladno z določbami zakona o igrah na srečo, ne vključujejo v osnovo za dohodnino.

- **Ostale igre na srečo**

Kot je že navedeno, se po določbah zakona o igrah na srečo za igre na srečo po tem zakonu ne štejejo nagradni razpisi v reklamne namene, ki jih prirejajo gospodarske družbe in druge pravne osebe ter samostojni podjetniki posamezniki. Tak primer igre je tudi nagradna igra "Vzemite račun", ki jo organizira DURS.

Če pa si posameznik nagrado prisluži pri kateri od nagradnih iger - kvizi, kot npr. Lepo je biti milijonar, s pravilno rešeno križanko, ali pri sodelovanju v nagradni igri katerega od podjetij v Sloveniji, pa bo njegov dobiček podlegel plačilu dohodnine. V skladu z 18. členom ZDoh-1 je stopnja davka 25 %.

Dobitki od iger na srečo se, za razliko od nagrad pri nagradnih igrah, namreč ne obdavčujejo v skladu z (dohodninsko) lestvico, kjer so za posamezne dohodninske razrede določene različne mejne davčne stopnje. Z dohodnino so namreč obdavčene tiste nagrade, ki si jih ponavadi z uporabo lastnega znanja prislužimo v igrah, ki se štejejo kot nagradne igre (Denar, 2000: 10).

Nadzor nad prirejanjem iger na srečo opravlja Urad za nadzor prirejanja iger na srečo, ki je organ v sestavi Ministrstva za finance. Urad preverja in analizira podatke za sklenitev koncesijskih pogodb oz. za izdajo dovoljenj, nadzira in analizira izvajanje zakona o igrah na srečo, daje predloge za uvedbo postopkov pred pristojnimi organi ter opravlja druge upravne in z njimi povezane strokovne naloge (http://www.gov.si/mf/slov/unpis/del_podrocje.html, 19.8.2005).

3.2.3.1 Davčni zavezanec

Zavezanec za davek na dobitke od iger na srečo (v nadaljevanju: davek na dobitke) je fizična oseba, ki v RS pri igrah na srečo zadene dobiček.

3.2.3.2 Davčna osnova in davčna stopnja

Osnova za davek na dobitke je vsak posamezen dobiček od iger na srečo. Če je dobiček od iger stvar ali storitev, je osnova za davek njena prometna vrednost v času, ko je dobiček zadet (Končan in Jeraj, 2003: 129).

Davek se plačuje po 15 % davčni stopnji. Vrednost dobitka, do katerega se davek od iger na srečo ne plačuje, je določena v 169. členu zakona in se v letu 2006 valorizira tako, da znaša 46.747 SIT. Takšen dobiček je torej neobdavčen. Plačevanje davka na dobitke od iger na srečo poteka preko prireditelja igre kot pomožnega davčnega organa, ki tako obračuna kot plača davek, in to od vsakega posameznega dobitka ob samem izplačilu dobitka (Šinkovec in Tratar, 2000: 298). Prireditelj mora o obračunu in plačilu davka na dobitke voditi evidenco ter davčnemu organu predložiti podatke o obračunu davka v rokih in na način, kot ga predpiše minister za finance. To je stopilo v veljavo z dnem 1.1.1999 (Denar, 2000: 10).

Če je fizična oseba prejela dobiček, to ne vpliva na njeno osnovo za dohodnino v tem letu. Od takšnega dobitka se obračuna (razen, če je izplačan dobiček do omenjene višine, ki pa sploh ni obdavčen) samo davek na dobitke od iger na srečo, ki z dohodnino nima nobene veze (Denar, 2000: 10).

3.3 Davek na promet nepremičnin

Davek na promet nepremičnin je premoženjski davek in je eden od virov za financiranje občin. Zakon vsebuje temeljne določbe o predmetu obdavčevanja, zavezancu, osnovi, stopnjah, oprostitvah in o nastanku davčne obveznosti. Postopek odmere in plačila davka pa urejata zakona, ki urejata davčni postopek in davčno službo. Davek na promet nepremičnin je v veljavo stopil leta 1999, ob uvedbi DDV, spremenjen in dopolnjen pa je bil leta 2002. Obdavčeval naj bi prenose nepremičnin, ki niso obdavčeni z DDV (<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,02,01.html>, 7.2.2006).

Promet nepremičnin je vsak odplačni prenos lastninske pravice na nepremičnini. Za prenos nepremičnin se šteje tudi zamenjava ene nepremičnine za drugo nepremičnino. Zavezanec za ta davek postane tisti, ki prodaja ali menja nepremičnino (hišo, stanovanje, parcelo...).

3.3.1 Davčni zavezanec

Zavezanec za davek na promet nepremičnin je vedno prodajalec nepremičnine. Kadar kupec pogodbeno prevzame obveznost plačila davka, s tem pridobi položaj stranke v postopku. Odločba o odmeri davka se vedno glasi na ime prodajalca, če pa je kupec prevzel obveznost plačila davka, ima prodajalec pravico od njega zahtevati povračilo plačanega davka, kupec pa ima kot stranka v postopku možnost pritožbe zoper odločbo o odmeri davka. Pri zamenjavi nepremičnine je davčni zavezanec vsak udeleženec v zamenjavi za vrednost nepremičnine, ki jo odtuji. Pri prodaji idealnih deležev nepremičnine je davčni zavezanec vsak prodajalec posebej (Končan in Jeraj, 2003: 132).

3.3.2 Davčna osnova in davčna stopnja

Osnova za davek je prodajna cena nepremičnine. Davčna osnova je vse, kar predstavlja plačilo (v denarju, v stvareh, v storitvah, v prevzetih dolgovih bivšega lastnika ipd.), ki ga je ali ga bo prodajalec prejel od kupca za opravljeni promet nepremičnine. Ob tem je zakonodajalec s 1. oktobrom 2002 uvedel tudi novost, po kateri je mogoča tudi ocena prodajne cene nepremičnine s strani davčnega organa, če doseženo plačilo, npr. iz pogodbe, ne ustreza ceni, ki bi se dala doseči v prostem prometu v času nastanka davčne obveznosti.

V takšnih primerih je davčna osnova v odmernem postopku ugotovljena vrednost nepremičnine. Zakonodajalec se je želel z uvedbo novega instituta v postopek odmere davka na promet nepremičnin zaščititi pred možnostjo izogibanja davku in davčnim utajam, z določanjem bistveno nižjih cen v samih pogodbah, ki so bile podlaga za odmero davka na promet nepremičnin. Vendar nova ureditev s seboj prinaša tudi tveganje, da cena nepremičnine, ki jo bo v odmernem postopku določil davčni organ, ne bo predstavljala tudi realne tržne cene same nepremičnine (<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,02,01.html>, 7.2.2006).

Davek na promet nepremičnin se plačuje po stopnji 2 % od davčne osnove.

Davčna obveznost nastane na dan sklenitve pogodbe, na podlagi katere se prenese nepremičnina. Samo izjemoma, če je za prenos nepremičnine potrebno dovoljenje državnega organa ali kakšen drug pravni akt, nastane davčna obveznost takrat, ko je davčnemu zavezancu sporočeno dovoljenje, oz. ko postane pravni akt pravnomočen, čeprav je bila pogodba sklenjena prej.

3.3.3 Oprostitve plačila davkov

Davek na promet nepremičnin se ne plačuje od (Končan in Jeraj, 2003: 133):

- prenosa nepremičnin na diplomatska in konzularna predstavništva, akreditirana v Sloveniji, če velja vzajemnost in na druge mednarodne organizacije, če to določajo mednarodne pogodbe, ki obvezujejo Slovenijo;
- prenosa nepremičnin iz naslova razlastitev ali drugih zakonskih ukrepov oz. na podlagi prodajne pogodbe, ki je bila sklenjena namesto razlastitve;
- prenosa kmetijskih zemljišč v zvezi z agrarnimi operacijami v skladu z zakonom o kmetijskih zemljiščih;
- prenosa nepremičnin v postopkih prisilne izterjave obveznih dajatev v skladu z zakoni.

Davek se tudi ne plačuje pri brezplačnih prenosih nepremičnin med pravnimi osebami, ker pač ne gre za odplačni prenos nepremičnin. Enako se šteje tudi pri prenosih nepremičnin kot vložkov v podjetje pri ustanavljanju d.o.o. in d.d.

3.3.4 Davčni postopek

Glede vseh vprašanj postopka in pristojnosti davčnega organa, ki niso urejena s tem zakonom, se uporabljajo določbe zakona, ki ureja davčni postopek, in določbe zakona, ki ureja davčno službo. ZDavP-1 v 193. členu določa, da je zavezanec za davek nepremičnin (torej prodajalec nepremičnine) dolžan vložiti napoved v 15. dneh po nastanku davčne obveznosti pri davčnem uradu, na območju katerega je nepremičnina. Napovedi je treba priložiti dokazilo o lastništvu nepremičnine in listine, na podlagi katerih se nepremičnina prenaša.

Davčni organ izda odločbo o odmeri davka v 30. dneh po prejemu napovedi. Odločbo lahko davčni organ izda v obliki zaznamka na listini o prenosu nepremičnine, če gre za enostavne upravne stvari, v katerih davčni organ v celoti upošteva davčno napoved.

Če dogovorjena prodajna cena ne ustreza ceni nepremičnine, ki bi se dala doseči v prostem prometu v času nastanka davčne obveznosti, pa davčni organ te cene ne more ugotoviti v roku 30. dni po prejemu napovedi, odmeri davek z začasno odločbo od napovedane davčne osnove.

Davčnemu zavezancu, ki ni napovedal davčne obveznosti, oz. ki ni pravočasno napovedal davčne obveznosti, se od odmerjenega davka zaračunajo zamudne obresti za čas od roka za vložitev napovedi do odkritja te obveznosti oz. do vložitve napovedi. Zamudne obresti plača tudi zavezanec, ki mu je bila zaradi neustrezne prodajne cene nepremičnine začasna odločba nadomeščena z novo odločbo, in zavezanec, ki je dal neresnične podatke o prodajni ceni in mu je bila izdana nova odločba v obnovljenem postopku. Zamudne obresti se obračunajo od razlike med ugotovljeno in napovedano vrednostjo nepremičnine. Obresti se začnejo obračunavati po preteku 30. dni od dneva vročitve začasne odločbe oz. odločbe, ki je bila predmet obnovljenega postopka (Končan in Jeraj, 2003: 134).

Pri davku na promet nepremičnin je bilo v letu 2004 za 10.609.10 milijonov tolarjev vplačil, to je za 48,4 % več od načrtovanega in za 44,9 % več kakor leto poprej (Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 12).

3.4 Davek na motorna vozila

Davek na motorna vozila ureja Zakon o davkih na motorna vozila (ZDMV). ZDMV ureja dolžnost plačevanja davka ob prometu novih in rabljenih vozil v Sloveniji. Davek se plačuje od motornih vozil iz tarifnih oznak 8703 21-24, 8703 31-33 in 8703 90 kombinirane nomenklature carinske tarife (Ur. l. RS, št. 81/98), ki se dajo prvič v promet oz. se prvič registrirajo na območju RS (v nadaljevanju nova vozila).

Davek se plačuje tudi od prometa rabljenih motornih vozil iz prejšnjega odstavka in od drugih rabljenih motornih vozil, razen za traktorje, za katere je obvezna registracija, če od njihovega prometa ni bil obračunan DDV.

3.4.1 Davčni zavezanec

Zavezanec za obračunavanje in plačevanje davka je proizvajalec oz. oseba, ki pridobi motorno vozilo v drugi državi članici EU oz. uvoznik motornih vozil. Pri tem zakon kot uvoznika opredeljuje carinskega dolžnika, določenega v skladu s carinskimi predpisi, oz. prejemnika motornega vozila. Oseba, ki pridobi motorno vozilo v drugi državi članici EU, je vsaka pravna ali fizična oseba, ki nabavi motorno vozilo v drugi državi članici EU in ga vnese v Slovenijo, ne glede na to, ali je od tega vozila treba plačati DDV po slovenskih predpisih ali ne (Končan in Jeraj, 2003: 137).

Zavezanec za davek ob prodaji rabljenih motornih vozil je kupec ali fizična oseba, ki brezplačno ali na podlagi zamenjave pridobi motorno vozilo, za katero je obvezna registracija, razen če gre za prvi dedni red.

3.4.2 Davčna obveznost

Obveznost za obračun davka nastane takrat, ko je opravljen promet motornih vozil. Obveznost za davek pri prometu rabljenih motornih vozil nastane v trenutku nakupa oz. pridobitve. Zavezanec za davek pri pridobitvi rabljenega motornega vozila mora nastanek davčne obveznosti prijaviti davčnemu organu v kraju sedeža ali stalnega bivališča v 15. dneh od dneva nakupa oz. pridobitve (<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,07,01.html>, 7.2.2006).

Velja, da je promet motornih vozil opravljen:

- ko je izdan račun o prodaji motornega vozila;
- ko je motorno vozilo izročeno, če je izročeno pred izdajo računa ali brez izdaje računa;
- pri uvozu, ko nastane carinski dolg ali bi nastal, če ne bi bila predpisana oprostitev plačila carine oz. določena carinska stopnja prosto;

- ko se motorno vozilo vzame za lastno uporabo;
- ko se motorno vozilo izroči, če se odtuji brezplačno.

3.4.3 Oprostitev plačila davka

Po določilu 5. člena ZDMV se davek od cestnih motornih vozil ne plačuje:

- od vozil, ki se pred prvo registracijo izvozi ali dobavijo v drugo državo članico EU;
- od vozil, nabavljenih za prevoz družin, ki imajo tri ali več otrok, in to od enega novega osebnega ali kombi vozila s petimi ali več sedeži, ki ga največ enkrat v treh letih kupi eden od roditeljev v družini s tremi ali več otroki, ki še niso dopolnili 18 let. Oprostitev se uveljavlja s povračilom plačanega davka pri pristojnem davčnem organu, če je to končni uvoz, pa pri pristojnem carinskem organu na podlagi potrdila o skupnem gospodinjstvu, ki ga izda pristojni organ za notranje zadeve. Pristojni davčni oz. carinski organ mora vrniti plačani davek iz tega zakona v 15. dneh po prejemu zahtevka. V prometno dovoljenje in register gospodinjstev se vpiše, da je za kupljeno vozilo uveljavljeno povračilo davka. Oseba iz prvega stavka te točke motornega vozila ne sme prodati ali ga brezplačno ali kako drugače odtujiti pred potekom triletnega roka od dneva nakupa, drugače mora plačati razliko do polnega zneska davka, obrestovano po obrestni meri za zamudne obresti, določeni v posebnem zakonu;
- od vozil, ki so nabavljena za prevoz invalidov, in to od enega novega osebnega avtomobila z delovno prostornino bencinskega motorja do 1,8 l in od dieselskega do 1,9 l oz. z delovno prostornino bencinskega motorja do 2 l in od dieselskega motorja do 2,2 l za nov osebni avtomobil z avtomatskim upravljanjem ter od kombi vozila, posebej prirejenega za prevoz invalidov na invalidskem vozičku, ki ga največ enkrat v petih letih kupijo invalidske organizacije in osebe, ki imajo voziško dovoljenje ali jim je potrebna pomoč drugih oseb z voziškim dovoljenjem.

Za invalidne osebe se v skladu z zakonom štejejo:

- 1) osebe, pri katerih je zaradi izgube, okvare ali paraliziranosti spodnjih okončin ali medenice nastala najmanj 80-odstotna telesna okvara;
- 2) osebe, ki so popolnoma izgubile vid na obeh očesih;

- 3) osebe z zmerno, težjo ali težko telesno ali duševno prizadetostjo, ki jim je priznana invalidnost po zakonu, ki ureja družbeno varstvo telesno in duševno prizadetih oseb;
 - 4) otroci z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, ki jih zdravstveni zavodi spremljajo kot rizične v razvoju.
- od vozil za:
 - 1) službene potrebe diplomatskih in konzularnih predstavništev, akreditiranih v Sloveniji;
 - 2) službene potrebe mednarodnih organizacij, če to določajo mednarodne pogodbe, ki obvezujejo Slovenijo;
 - 3) osebne potrebe tujega osebja diplomatskih in konzularnih predstavništev, akreditiranih v Sloveniji, vključno z njihovimi družinskimi člani;
 - 4) osebne potrebe tujega osebja mednarodnih organizacij, vključno z njihovimi družinskimi člani, če to določajo mednarodne pogodbe, ki obvezujejo Slovenijo.
 - od rabljenih vozil muzejske vrednosti, starejših od 30 let;
 - od vozil, ki se začasno uvozijo, če so popolnoma oproščena plačila uvoznih dajatev v skladu s carinskimi predpisi, in od vozil, ki se vnesejo v Slovenijo iz druge države članice EU zaradičasne ali stalne preselitve lastnika vozila, vendar le, če od teh vozil v skladu z zakonom, ki ureja DDV, ni treba obračunati DDV;
 - od športnih vozil, ki niso prirejena za vožnjo v cestnem prometu in so namenjena samo za uporabo na tekmovališčih;
 - od prenosa vozil pri statusnem preoblikovanju gospodarskih družb ali oseb javnega prava;
 - od terenskih motornih vozil, ki se nabavljajo za slovensko vojsko in policijo, in od interventnih motornih vozil, ki se nabavljajo za civilno zaščito, za gasilsko in za reševalno službo. Razvrstitev motornih vozil med interventna v skladu s prejšnjim odstavkom določi Vlada RS na predlog ministra, pristojnega za obrambo.

Fizične osebe zagotovo največkrat uporabljajo oprostitev za družine z več kot tremi otroki oz. oprostitvev za invalide. V zvezi s temi oprostitvami je treba poudariti, da se nanašajo samo na nova motorna vozila. Takšne ureditve vsekakor ni mogoče zagovarjati, saj diskriminira slabše situirane družine in invalide, ki si ne morejo privoščiti nakupa novega motornega vozila.

3.4.4 Davčna osnova in stopnja davka

Osnova za davek na motorna vozila (DMV) je prodajna cena posameznega novega motornega vozila, ki ne vključuje tega davka in DDV. Prodajna cena pomeni ceno, po kateri je kupec kupil motorno vozilo. Stopnje DMV od vozila, ki se da prvič v promet oz. se prvič registrira na območju Slovenije, so opredeljene v razponu od 1,0 % (če znaša davčna osnova do 1,0 mio SIT) pa do 13,0 % (če znaša davčna osnova nad 6,0 mio SIT). Glej prilogo D na strani 83.

Za nova motorna vozila, proizvedena ne prej kakor 1.1.2003 in katerih uradna specifična emisija ogljikovega dioksida ne presega 110 gramov na prevoženi kilometer, se DMV ne plačuje do 31. decembra 2009 (6. člen ZDMV).

DMV na promet rabljenih motornih vozil se plača po stopnji 5 % od nakupne cene, če ta cena ustreza prometni vrednosti. V nasprotnem primeru je davčna osnova prometna vrednost teh motornih vozil, ki jo ugotovi davčni organ v kraju stalnega prebivališča davčnega zavezanca.

4 DAVČNA UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE (DURS)

DURS je organ v sestavi Ministrstva za finance. Ustanovljen je bil leta 1996 kot rezultat izvajanja projekta davčne službe RS na področju vzpostavitve enotnega inšpekcijskega nadzora, vzpostavitve davčnega informacijskega sistema, davčnega registra ter ločitve davčne in plačilne funkcije. V DURS sta se združili dve službi, RUJP in APPNI.⁶ Davčni organ je odgovoren za pobiranje davkov in s tem uresničevanje javne koristi ter soodgovoren za varovanje interesov zavezancev in drugih udeležencev v postopku. Zavezancem mora omogočiti, da zavarujejo in uveljavljajo svoje pravice, jih opozoriti na pravne posledice njihovih dejanj, skrbeti, da nevednost in neukost udeležencev v davčnem postopku ni v škodo njihovih pravic (Čok et al., 2002: 15).

DURS ima za svoje delovanje sprejet strateški načrt, ki je nastal na podlagi razmer v davčnem sistemu in davčni upravi. Naloga direktorjev in drugih vodilnih delavcev davčnih uradov je, da vse zaposlene seznanjajo z omenjenimi načrti ter njihovo vlogo pri izvajanju nalog. V strateškem načrtu za obdobje 2001 do 2004 so bili zastavljeni naslednji cilji (Strateški načrt DURS-a za obdobje od 2001 do 2004: 9-17):

- povečati vpliv davčne uprave na davčno zakonodajo;
- zagotoviti, da bo register davčnih zavezancev postal osnovna baza registrskih podatkov za opravljanje vseh nalog in postopkov v davčni upravi;
- vzpostavitev učinkovitega sistema izmenjave podatkov znotraj države in med državami;
- vzpostavitev enotnega centralnega davčnega knjigovodstva za vse vrste davčnih obveznosti;
- učinkovito upravljanje starega in preprečevanje nastajanja novega davčnega dolga;
- nadaljevanje razvoja in večanje učinkovitosti davčnega nadzora;
- spodbujanje plačevanja davčnih obveznosti;

⁶ RUJP je delovala v okviru pristojnosti za področje obdavčitve, pobiranja in nadziranja davkov fizičnih oseb in samostojnih podjetnikov. APPNI pa je opravljala obdavčenje, pobiranje in nadzor nad davčnimi obveznostmi pravnih oseb in izvajala plačilni promet v domači valuti. APPNI je bila odgovorna neposredno državnemu zboru, RUJP pa kot organ v sestavi ministrstva za finance vladi.

- reševanje pritožb v razumnem roku;
- uvajanje sodobnega davčnega informacijskega sistema;
- vzpostavitev sistema razvoja kadrov;
- doseganje večjega strokovnega in osebnega razvoja ter čim boljših rezultatov zaposlenih;
- zagotavljanje primernih prostorskih in sodobnih tehničnih pogojev za delo;
- povečanje avtonomije davčne uprave.

DURS je v oceni izvajanja strateškega načrta v letih od 1998 do 2000 ugotovil, da so premalo poudarjali plačevanje davkov kot državljansko vrednoto. Bolj so poudarjali zakonsko obveznost plačevanja davkov. Ovira pri promoviranju plačevanja davkov je nepregledna poraba proračunskih sredstev, ki je javnosti neznana (Dacar, 2001: 7-8).

Na spletni strani davčne uprave so objavljene pravice in dolžnosti davčnih zavezancev. Davčni zavezanci imajo osem pravic (pravica do informiranja in pomoči, gotovosti, nepristranskosti, zasebnosti, zaupnosti in tajnosti, pritožbe, zastopanja in pravica do vljudnosti) ter štiri dolžnosti (dolžnost dajanja podatkov, izpolnjevanja predpisanih obrazcev, uporabe identifikacijske številke za davčne namene in dolžnost pravočasnega plačevanja davkov)

(<http://www.gov.si/durs/index.php?lg=sl&f=03.html>, 18.5.2005).

Pri opravljanju svojih nalog je DURS tako v prejšnjih letih kot tudi v letu 2003 ugotovil, da v davčni upravi ni dovolj dobro organiziranega sistema spremljanja pomanjkljivosti na področju zakonodaje in uveljavljanja sprememb. DURS meni, da nima dovolj zakonskih pooblastil za učinkovito delo, zlasti pri izterjavi, preprečevanju in odkrivanju utaj, obdavčevanju na osnovi razlike v prirastku premoženja ter odlaganju plačil. Vendar vseh danih možnosti ne izkoristijo vedno. To velja zlasti za uporabo različnih metod razlage pravnih aktov. Z drugimi zakoni se davčni upravi nalagajo naloge, za katere niso zagotovljeni niti finančni niti kadrovski viri (Strateški načrt DURS-a za obdobje od 2001 do 2004: 6).

4.1 Struktura DURS-a

DURS je kompleksna, funkcijsko strukturirana organizacija, sestavljena iz dveh nivojev:

- strateško managerski, ki ga predstavlja generalni davčni urad;
- operativni nivo, kamor sodijo davčni uradi in njihove izpostave (Žakelj, 2001: 149).

DURS, s sedežem v Ljubljani, sestavljajo:

- generalni davčni urad;
- posebni davčni urad;
- 14 davčnih uradov, ustanovljenih za posamezna območja. Sestavljeni so iz izpostav, ki predstavljajo njihove notranje organizacijske enote.

V prilogi E na strani 84 je podrobneje prikazan organigram DURS-a.

Generalni davčni urad organizira delo davčnih uradov in zagotavlja enotno izvajanje davčnih in drugih nalog, opravlja neposreden nadzor nad delom davčnih uradov, določa vsebino in obliko davčnih obrazcev, določa in izvaja programe za izpopolnjevanje in usposabljanje delavcev davčne uprave, organizira izvajanje davčnega nadzora, določa in izvaja programe za strokovni in tehnični napredek dejavnosti davčne uprave. Predstavlja tudi dvostopenjski organ davčnega postopka in odloča v davčnem postopku na drugi stopnji. Glavni urad izvaja tudi druge naloge, določene z zakoni ali predpisi (<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=02,01.html>, 16.5.2005).

Davčni urad opravlja odmero davkov in davčno izvršbo odmerjenih davkov ter vodi o tem predpisane evidence. Odloča o davčnem postopku na prvi stopnji, opravlja kontrolo in inšpekcijske preglede davčnih zavezancev, evidentira podatke o obračunanih in plačanih davkih in denarnih kazni, opravlja naloge v zvezi z vzdrževanjem davčnega registra, izvaja postopke prisilne izterjave davkov in drugih kazni, izvršuje plačilo preveč plačanih davkov ter opravlja druge naloge, določene z zakonom ali drugimi predpisi. Davčni uradi imajo svoje izpostave, ki predstavljajo njihove notranje organizacijske enote za eno ali več občin. Od

1.1.2005 odloča v postopku o davčnih prekrških in o prekrških po zakonu o davčni službi na prvi stopnji (<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=02,01.html>, 16.5.2005).

Posebni davčni urad opravlja naloge davčnega urada za: banke, hranilnice, zavarovalnice, družbe, ki prirejajo posebne igre na srečo in trajne klasične igre na srečo, borze, borznoposredniške družbe, investicijske družbe, družbe za upravljanje in klirinško depotne družbe. Posebni davčni urad opravlja naloge davčnega urada tudi za gospodarske družbe, katerih skupni prihodki so v preteklem davčnem letu presegli pet milijard tolarjev (<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=02,01.html>, 16.5.2005).

4.2 Naloge DURS-a

DURS opravlja naloge iz dejavnosti davčne službe, ki obsega odmero, obračunavanje, nadzor in izterjevanje davkov in drugih dajatev na podlagi zakona in drugih predpisov. Poslanstvo DURS-a je učinkovito pobiranje davkov v dobro države in njenih državljanov s korektnim odnosom do davčnih zavezancev. Za učinkovito pobiranje davkov se šteje pobiranje davkov s čim manjšimi stroški in tako zagotavljati javnofinančne prihodke, ki omogočajo delovanje države. Davčni zavezanci imajo pri plačevanju davkov pravice in dolžnosti, ki smo jih predhodno že omenili. Naloge davčne službe so opredeljene v Zakonu o davčni službi (ZDS-1) (Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 19-41):

- DURS vodi knjigovodske evidence o davčnih obveznostih, terjatvah in plačilih posameznih zavezancev v treh velikih sistemih (sistemi za pravne osebe, za fizične osebe skupaj z zavezanci, ki opravljajo dejavnost, in posebej za zavezance za DDV);
- davčna izvršba neplačanih obveznosti, ki jih DURS odmerja, nadzira in izterjuje ter izterjava na podlagi prejetih zahtevkov;
- davčni nadzor (kontrola, inšpekcijski pregledi, preiskovalno - analitsko delo, kaznovanje in drugi ukrepi nadzora);
- reševanje pritožb;
- mednarodna izmenjava informacij (zajema področje posrednih in neposrednih davkov ter izterjavo zahtevkov);

- informiranje davčnih zavezancev (davčni zavezanci dobijo informacije osebno na davčnih uradih in njihovih izpostavah, po telefonu, po pošti, po elektronski pošti, informacije javnega značaja pa v skladu z zakonom);
- mednarodno sodelovanje (DURS je z Ministrstvom za finance sodelovala pri izvajanju Državnega programa za prevzem pravnega reda EU in bila aktivna tudi na drugih mednarodnih področjih).

Najpomembnejša naloga DURS-a je strokovni nadzor, ki obsega:

- *davčno kontrolo*: izvršujejo jo kontrolorji, zajema pa pravilnost in pravočasnost plačevanja davkov, preverjanje predloženih napovedi, obračunov in drugih predpisanih podatkov;
- *inšpekcijski pregled*: izvajajo ga davčni inšpektorji. Preverjajo pravilnost in pravočasnost plačevanja davkov, ugotavljajo neprijavljene prihodke in odrejajo primerne ukrepe (Čok et al., 2002: 17-18).

4.3 Nadzor nad delom DURS-a

Nadzor se opravlja v obliki notranjih in zunanjih ter rednih in izrednih nadzorov. Redni nadzori nad delom DURS-a so potekali po letnem programu dela za leto 2004, izredni nadzori pa po nalogu direktorja ali na podlagi informacij, pridobljenih iz različnih virov (Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 57-58).

4.3.1 Notranji nadzor

Redni nadzori

Redni nadzori so bili v letu 2004 opravljeni na nekaterih področjih, ki zadevajo pravne osebe. Poudarek je bil na ugotavljanju pravilnosti in enotnosti izvajanja nalog ter na obstoju in delovanju notranjih kontrol. Na podlagi ugotovitev se izda poročilo in ukrepi za odpravo nepravilnosti in pomanjkljivosti.

Izredni nadzori (neposredni nadzori)

V letu 2004 je bilo na podlagi informacij, pridobljenih iz različnih virov, izvedenih 11 izrednih neposrednih nadzorov, ki so bili časovno obsežni (v letu 2003 je bilo takšnih nadzorov 13). Predložena je bila ena kazenska ovadba in en predlog prerazporeditve uslužbenca davčne uprave.

Posredni nadzori

Največ prijav je zadevalo področje knjigovodstva in izterjave. Večina zadev je rešenih, nekatere so še v postopku, ostale pa čakajo na neposredni nadzor. V strukturi po področjih se je v primerjavi z letom 2003 število prijav povečalo na inšpekciji, zmanjšalo pa na področju etičnega kodeksa. Število vseh prijav oz. informacij zavezancev se je glede na preteklo leto zmanjšalo za 7,3 %. V letu 2004 je bilo 139 prijav oz. informacij. Končana je bila obravnava 91 % prejetih prijav. Od tega je bila četrtnina upravičenih ali delno upravičenih (39 % v letu 2003). Neupravičenih je bilo 56 % prijav (44 % v letu 2003), pri 17 % prijav pa opredelitev upravičenosti ni bila možna (enako kakor v letu 2003). V primerjavi z letom 2003 je viden padec odstotka upravičenih prijav.

4.3.2 Zunanji nadzor

Računsko sodišče je v letu 2004 opravilo redni nadzor izvajanja proračuna za leto 2003. Največji del aktivnosti davčne uprave v zvezi z zunanjimi nadzori je bil povezan z nadzorom Računskega sodišča RS. Davčna uprava je opravljala tudi naloge realizacije oz. spremljanja ukrepov in predlogov zunanjih nadzorov iz prejšnjega leta (Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 48).

5 DAVČNA KULTURA V SLOVENIJI

Sintagmo davčna kultura lahko definiramo tako, da opredelimo oba izraza posebej, torej davke in kulturo.

Z davki se financirajo storitve javnega sektorja, ki so splošnega značaja in dostopne vsem ljudem. Ustava RS v 147. členu določa, da država z zakonom predpisuje davke, carine in druge dajatve. Ob pogojih, ki jih določata ustava in zakon, pa lokalne skupnosti predpisujejo davke in druge dajatve.

146. člen ustave določa, da država in lokalne skupnosti pridobivajo sredstva za uresničevanje svojih nalog z davki in drugimi obveznimi dajatvami ter s prihodki od lastnega premoženja. Davki so torej ustavna kategorija.

Žibert definira davek kot denarno dajatev fizičnih in pravnih oseb. Država ga pobira po sili zakona, brez direktne protidajatve, z namenom, da zadovoljuje javne potrebe in da po potrebi gospodarsko in socialno intervenira (Žibert, 2001: 70).

Pravno gledano, je davek enkratna ali ponavljajoča se dajatev, ki jo država na podlagi pravne in dejanske oblasti pridobiva od fizičnih in pravnih oseb (Tipke v Tičar, 2001: 70-71).

Značilnosti davkov so:

- enostranskost – država ali lokalna skupnost jih določi enostransko s pravnim aktom;
- nerecipročnost – niso vezani na neposredne ali posredne protidajatve;
- prisilnost – za zavezance so prisilna dajatev, za izvršitev katere skrbi država prek svojih organov;
- nedoločljivost porabe davkov za javne potrebe;
- nepovratnost – država postane lastnik sredstev;
- denarna oblika – davki so denarni dohodki države, izjemoma so lahko v naravi.

Davek je lahko enkratna (npr. davek na promet nepremičnin) ali redna ponavljajoča (npr. dohodnina) se denarna dajatev, ki jo predpišejo državni organi fizičnim in pravnim osebam.

Glede na navedene značilnosti davkov je razumljiv negativen odnos davčnih zavezancev do plačevanja davkov.

Razumevanje pojma kultura je povezano z evolucijskim značajem. Kulturo lahko po Hofstedu razumemo kot "kolektivno oblikovanje misli". Panther podobno definira kulturo kot "naučen sistem pomenov / interpretacij, vključno z vrednotami, ki so skupne skupini ljudi" (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 28.5.2005).

Po Kluckhohnu je kultura "načrt za življenje" in ima dve bistveni značilnosti, je naučena in skupna. Podobno Linton pravi, da je kultura neke družbe "način življenja njenih članov, zbirka idej in navad, ki se jih učijo, so jim skupna in jih prenašajo iz generacije na generacijo" (Haralambos in Holborn, 2001: 11).

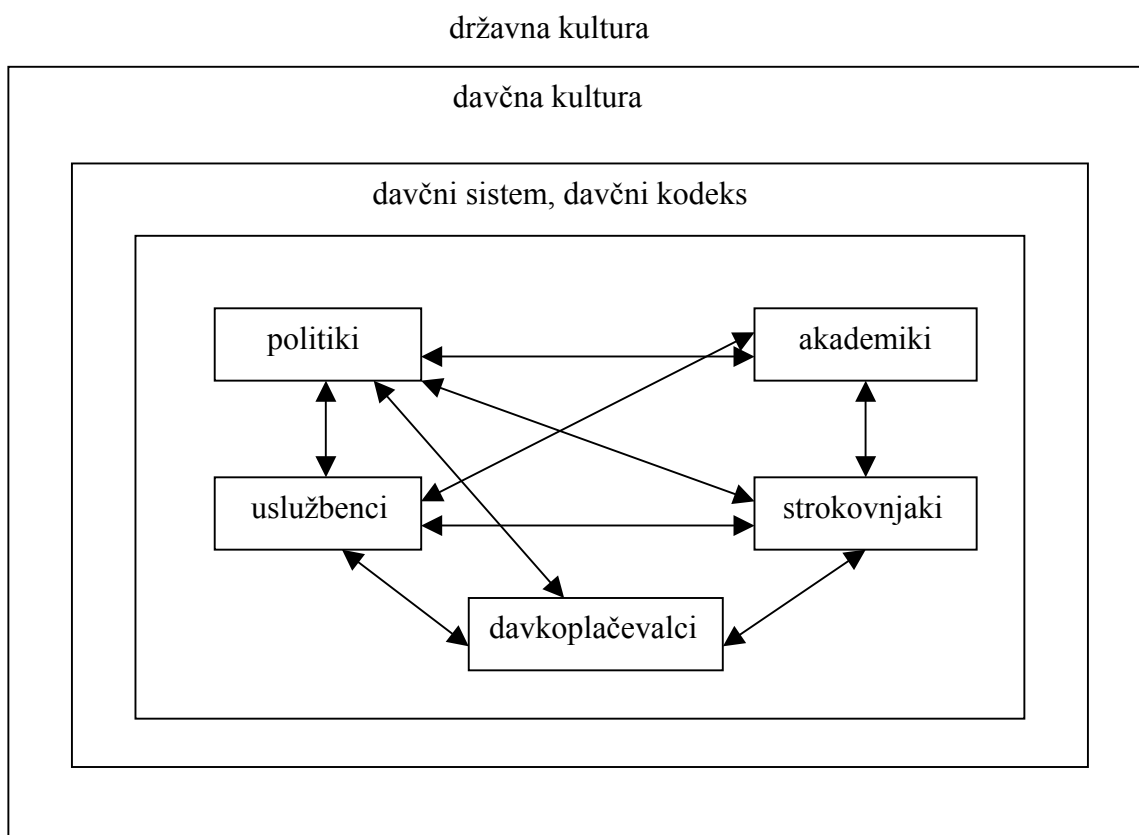
Definicija davčne kulture, ki jo je podal Birger Nerré, je naslednja:

Davčna kultura, ki je specifična za vsako državo posebej, je celota vseh relevantnih formalnih in neformalnih institucij, ki so povezane z državnim davčnim sistemom in njegovim praktičnim izvajanjem ter so sestavni del kulture neke države, vključujoč vse odvisnosti in povezave, ki so nastale zaradi neprestane interakcije med temi institucijami

(<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 28.5.2005).

Davčna kultura torej vsebuje več kot "kulturo obdavčenja in kulturo plačevanja davkov". V nadaljevanju je na sliki 5.1 prikazana davčna kultura kot del državne (narodne) kulture, vključenost akterjev v narodno kulturo in s tem tudi v davčno kulturo. Davčni sistem določajo kulturne norme in institucije, ki so nastale skozi zgodovino. Med akterji, ki so prikazani na sliki, so poleg davkoplačevalcev še politiki, davčni uslužbenci, strokovnjaki (npr. davčni svetovalci) in akademiki. S puščicami so označene interakcije med posameznimi skupinami akterjev, kakor tudi med akterji skupine.

Slika 5.1: Davčna kultura kot del državne kulture

Vir: Nerre, Birger: The concept of tax culture (2001).

<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 28.5.2005.

Davčna kultura predstavlja del osebnostne kulture posameznika, del splošne kulture, pod vplivom tradicije in zgodovine pa tudi del narodne kulture. Davčno kulturo ožje opredelimo kot kulturo obdavčenja oz. kulturo plačevanja davkov. Gre za sprejete načine vedenja državljanov pri izpolnjevanju njihovih davčnih obveznosti in izpolnjevanju davčnih obveznosti drugih davčnih zavezancev. Pri davčni kulturi gre torej za stališča, spoznanja, vrednote in vedenje ljudi, ki v davčni politiki sodelujejo ali pa tudi ne.

Davčna kultura je na eni strani tradicija obdavčenja, na drugi strani pa pomeni interakcijo med akterji in zajema tudi kulturne vrednote (poštenost, pravičnost). Slednje lahko povežemo z davčno mentaliteto (po definiciji je ožji pojem kot davčna kultura), ki jo sestavljata davčna morala in davčna disciplina. Za Holzerja (v Čokelec, 2000: 354) je davčna morala notranja

pripravljenost davčnih zavezancev, da izpolnijo svoje davčne obveznosti v skladu s predpisi. Davčna disciplina pa se nanaša na odnos davkoplačevalcev pri izpolnjevanju njihovih obveznosti do davčne službe. Tretter (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 28.5.2005) je podal naslednjo definicijo davčne mentalitete: »Davčna mentaliteta vključuje vse odnose in vzorce obnašanja, s katerimi državljani oz. davkoplačevalci nasprotujejo davkom in državi«.

5.1 Davčna kultura davčnih zavezancev

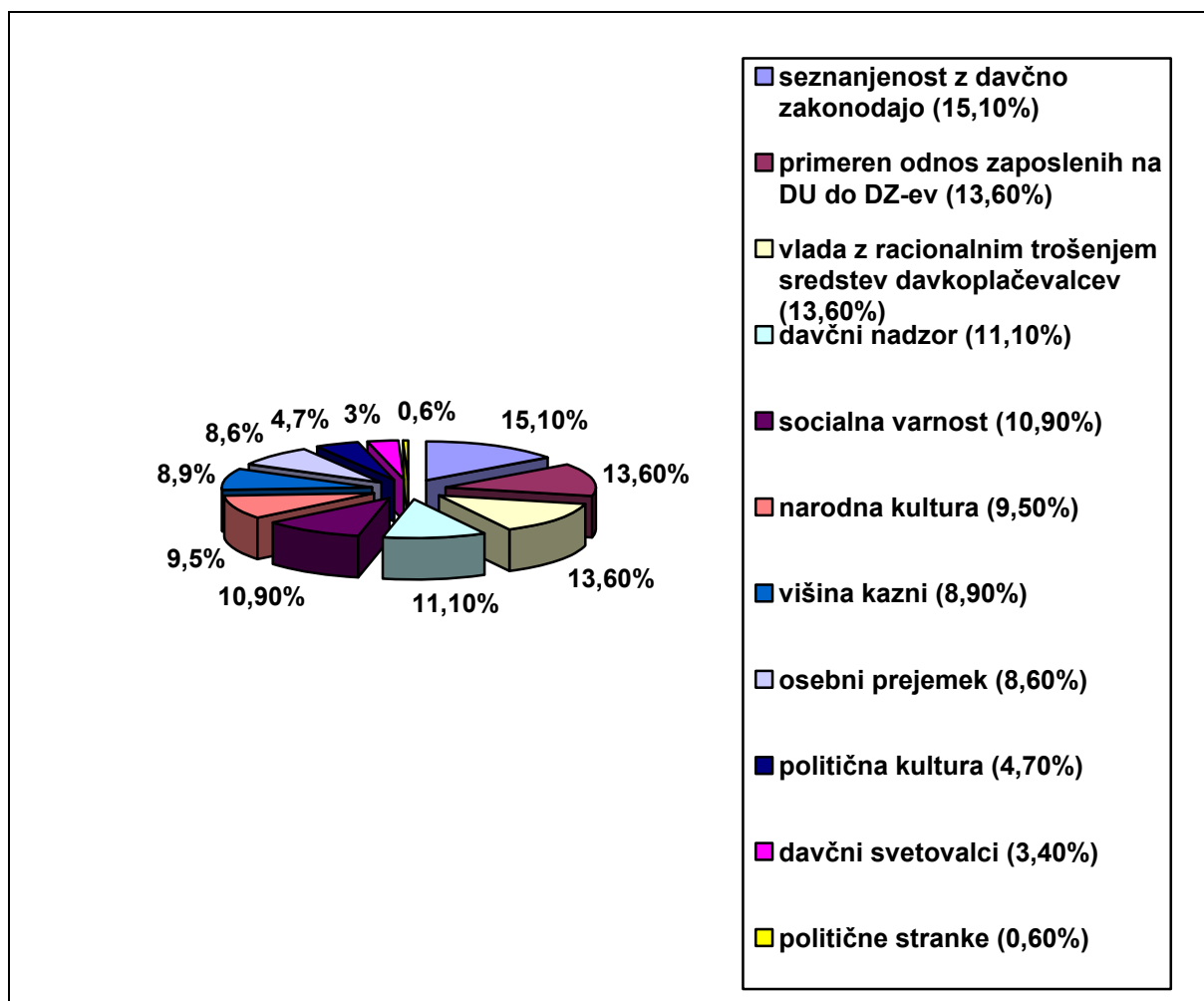
Eden izmed trinajstih ciljev DURS-a, ki so zapisani v strateškem načrtu za obdobje 2001-2004, je spodbujanje plačevanja davčnih obveznosti. DURS namerava zvišati raven davčne kulture zavezancev z naslednjimi ukrepi (Strateški načrt DURS-a za obdobje od 2001 do 2004: 13):

- prilagoditev organizacije DURS-a tako, da bo usmerjena k zavezancu;
- poenostavitev davčnih postopkov v predpisih (registracija, vlaganje napovedi in obračunov) in zagotovitev elektronskega servisa davčnim zavezancem;
- izboljšanje sistema obveščanja zavezancev;
- izdelava sistema izobraževanja zavezancev;
- izboljšanje sistema internega komuniciranja in promoviranja plačevanja davkov;
- zagotavljanje javnosti dela in preverjanje kakovosti opravljanja nalog davčne uprave.

V raziskavi Grže-Erentove leta 2004 so anketiranci (zaposleni na DURS-u) izbirali med dvanajstimi dejavniki, ki po njihovem mnenju vplivajo na prostovoljnost plačevanja davkov in s tem na davčno kulturo davčnih zavezancev. Najpomembnejši dejavnik je po mnenju anketirancev seznanjenost z davčno zakonodajo (15,10 %). Davčni sistem naj bi bil preprost, logičen in učinkovit tako za zaposlene na DURS-u kot za davčne zavezance. Na drugem mestu sta dva dejavnika (13,60 %) in sicer primeren odnos zaposlenih na DURS-u do davčnih zavezancev in vlada z racionalnim trošenjem sredstev davkoplačevalcev. Davčni nadzor je dejavnik na četrtem mestu (11,10 %). Davčni sistem bi bil brez nadzora nepošten do davkoplačevalcev, ki pošteno plačujejo svoje davčne obveznosti. 8,90 % anketirancev je odgovorilo, da je za neplačnike davčnih obveznosti pomembna višina kazni. Po mnenju 10,90

% anketirancev je za prostovoljno plačevanje davkov potrebna socialna varnost zavezancev in njihov osebni prejemek (8,60 %). Narodna kultura je pomembna za davčno kulturo (9,50 %), kar potrjuje, da je davčna kultura del narodne kulture. Za polovico manj anketirancev (4,70 %) pa je odgovorilo, da je politična kultura pomemben dejavnik za davčno kulturo. Po mnenju anketirancev so za davčno kulturo manj pomembni davčni svetovalci (3,40 %) in politične stranke (0,60 % anketirancev).

Graf 5.1: Dejavniki, ki vplivajo na davčno kulturo in na prostovoljnost plačevanja davkov

Vir: prirejeno po Grže-Erent (2003: 168).

5.2 Motnje davčne kulture

V vsaki državi je politična kultura predmet sprememb. Tudi v okviru davčne kulture se pojavijo določeni problemi, saj je davčna kultura del politične kulture. Ključno vlogo pri tem imajo tuji svetovalci, ki so večinoma iz drugačne davčne kulture kot notranji svetovalci dane države. Institucionalni konflikti so pri prenašanju določenega davčnega sistema v drugačno kulturo neizbežni, če poteka prenos po principu velikega poka. Rezultat je, med drugim, tudi nižja delovna morala davčnih uslužbencev. Pride do t.i. davčno-kulturnih šokov (tax culture shocks). Večjim šokom se lahko izognemo s postopno davčno reformo. Do pojava davčno-kulturnega zaostanka (tax culture lags) pa lahko pride zaradi procesa prilagajanja spremembam (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 28.5.2005).

Davčno-kulturni šoki nastanejo ob srečanju s tujo davčno kulturo. Nerré razlikuje med:

- davčno-kulturnim šokom na mikro ravni, ki je splošen pojav v okviru globalizacije in predstavlja del splošnega kulturnega šoka. Pojavi se, ko je treba davke plačati v drugi državi. Posameznik se lahko vrne v domačo državo ali pa gre skozi proces prilagajanja;
- in kolektivnim davčno-kulturnim šokom na makro ravni, ki je redkejši in prizadene tako davkoplačevalce kot tudi davčno administracijo. Posledica je padec davčne morale in davčne discipline, na strani administracije pa padec delovne morale zaradi soočenja z novimi davčnimi zakoni in pritiskov od zunaj (<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf>, 28.5.2005).

O davčno-kulturnih zaostankih govorimo, kadar se različni elementi državne davčne kulture (npr. davčni sistem, davčna uprava, davčni kodeks, davkoplačevalci) razvijajo z neenako hitrostjo. Tudi v Sloveniji so davčno-kulturne motnje neizogibne. Zaposleni na DURS-u se morajo soočiti z novimi davčnimi zakoni in smernicami, davkoplačevalci pa se morajo prilagoditi spremembam v davčnem pravu. Potrebno je preprečiti padec delovne morale pri zaposlenih na DURS-u, pri davkoplačevalcih pa padec davčne morale. Ključnega pomena je izobraževanje zaposlenih in davčnih zavezancev (fizičnih in pravnih oseb), ki opravljajo dejavnost. Ostale fizične osebe pa je potrebno informirati s članki v časopisih, z brošurami, z radijskimi in TV oddajami ipd.

6 DAVČNI NADZOR

Davčni nadzor opravlja davčni organ s kontrolo in inšpekcijskimi pregledi. Izvajanje sprotnega nadzora zavezancev pomeni pomemben preventivni učinek, ki je težko merljiv, kaže pa se v povečani stopnji prostovoljnega plačevanja davkov in izpolnjevanja davčnih obveznosti.

6.1 Kontrola

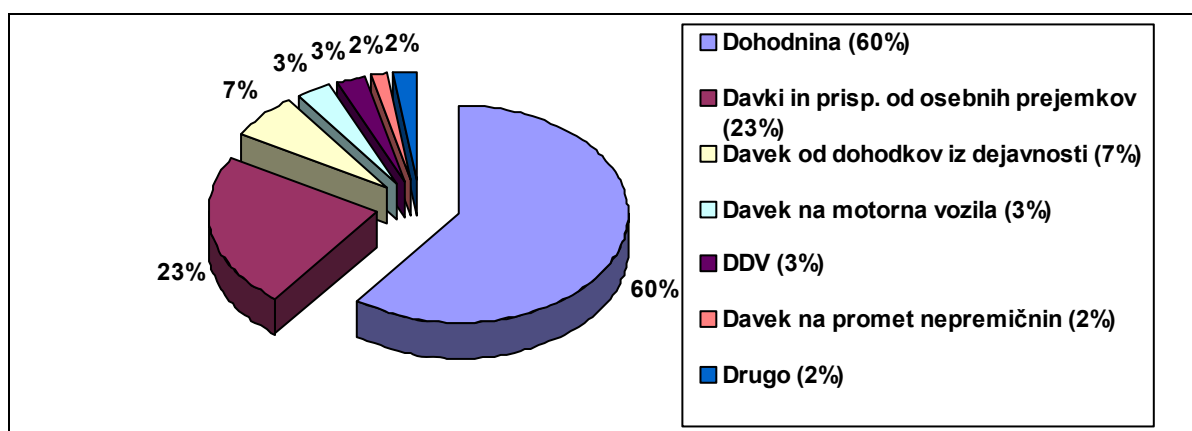
Kontrola obsega preverjanje pravilnosti in pravočasnosti vlaganja davčnih napovedi in davčnih obračunov, obračunavanja in plačevanja davkov na podlagi obrazcev in drugih predpisanih podatkov. Kontrola se praviloma opravlja v prostorih davčnega organa, opravlja pa jo davčni kontrolor.

Pri kontroli predloženih napovedi in obračunov so bile ugotovljene številne nepravilnosti:

- nevrožene napovedi in obračuni;
- obračunavanje po napačni stopnji;
- nepravilno ali nepopolno izpolnjeni obrazci napovedi in obračunov;
- nepravilno uveljavljanje olajšav;
- neplačani, nepravočasno ali premalo plačani davki;
- vplačila davkov na napačne račune ipd.

V letu 2004 so bile v 225.302 primerih ugotovljene nepravilnosti, ki so vplivale na povečanje ali znižanje davčne obveznosti. Število primerov ugotovljenih nepravilnosti je bilo za 10,7 % večje kakor v letu poprej (Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 25).

Graf 6.1: Struktura ugotovljenih primerov nepravilnosti po vrstah obveznosti

Vir: Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 25.

Iz grafa je razvidno, da je bilo največ nepravilnosti ugotovljenih pri dohodnini (60 %) ter pri davkih in prispevkih od osebnih prejemkov (23 %). Menim, da gre nepravilnosti pripisati neenotnim stališčem pri razlagi posameznih določb zakonskih in podzakonskih aktov ter dvotirnemu komuniciranju Ministrstva za finance in DURS-a z davčnimi zavezanci. Davčni zakoni so zato za davčne zavezance pogosto zapleteni in težko razumljivi.

6.1.1 Kontrola dohodnine

Kontrola dohodnine zajema vnos, obdelavo, kontrolo predloženih napovedi za odmero dohodnine in kontrolnih podatkov ter izdajo odločb o odmeri dohodnine. Pri kontroli dohodninskih napovedi so bile v letu 2004 ugotovljene nepravilnosti v 136.083 primerih, to je za 7,3 % več kakor v letu poprej.

Tabela 6.1: Najpogostejše napake pri kontroli dohodninskih napovedi

Najpogostejše napake	Število primerov
napačno napovedani bruto prejemki zavezanca	69.138
nepravilno uveljavljanje posebne olajšave	42.254
napačno napovedane akontacije davka	14.502

Vir. prirejeno po Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 28.

Med ugotovljene napake sodijo tudi:

- ◆ neupravičeno uveljavljeni dejanski stroški zavezanca;
- ◆ nepravilni normirani stroški;
- ◆ nepravilni prispevki za socialno varnost zavezanca;
- ◆ nepravilno uveljavljanje davčnih olajšav.

Na podlagi ugotovitev kontrole je bila davčna obveznost povečana za 1.732,1 milijona tolarjev, to je za 21,6 % več kakor leto poprej. Zaradi zahtevnosti ugotovitvenih postopkov so bile nekaterim zavezancem izdane odločbe o odmeri dohodnine po zakonsko predpisanem roku.

V strukturi izdanih odločb za leto 2003 v primerjavi z letom 2002 sta se nekoliko povečala deleža odločb z doplačili in odločb brez doplačila ali vračila, zmanjšal pa se je delež odločb z vračili. Analiza učinkov kontrole napovedanih zneskov uveljavljanja zmanjšanja osnove v dohodninskih napovedih je pokazala, da so zavezanci v večini primerov pravilno uveljavljali znižanje davčne osnove, kljub temu pa je bilo ugotovljeno povečanje davčne osnove za več kakor 43 milijonov tolarjev.

6.1.2 Kontrola davka na dediščine in darila

Tabela 6.2: Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti

Naziv davka	Skupaj št. vnesenih dokumentov			Št. primerov z ugotovlj. nepravilnostmi			UČINEK povečanje – zmanjšanje davka (v mio SIT)		
	2004	2003	Indeks (2004/03)	2004	2003	Indeks	2004	2003	Indeks
Davek na dediščine in darila	45.124	42.796	105,4	2.278	2.574	89,4	372,6	489,5	76,1

Vir: Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 32.

Zavezanci so predložili 45.124 napovedi, to je za 5,4 % več kakor leto poprej. Nepravilnosti so bile ugotovljene v 2.278 primerih, to je za 10,6 % manj kakor v letu 2003. Dodatno so bile

odmerjene obveznosti za 372,6 milijona tolarjev. V postopku odmere se vrednosti zapuščin ugotovijo na podlagi ocene davčnega organa ali predloženih cenitev. Pri večini ugotovljenih nepravilnosti je bila nepravilno napovedana vrednost nepremičnine.

6.1.3 Kontrola davka od premoženja

Tabela 6.3: Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti

Naziv davka	Skupaj št. vnesenih dokumentov			Št. primerov z ugotovlj. nepravilnostmi			UČINEK povečanje – zmanjšanje davka (v mio SIT)		
	2004	2003	Indeks (2004/03)	2004	2003	Indeks	2004	2003	Indeks
Davek od premoženja	27.974	32.478	86,1	-	-	-	-	-	-

Vir: Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 33.

V letu 2004 je bilo vnesenih 27.974 dokumentov, to je za 13,9 % manj kakor leto poprej. Davčna uprava je centralno pridobila podatke o lastnikih plovnihih objektov, daljših od osem metrov, iz evidence o registraciji plovnihih objektov in opravila odmero davka od dohodkov od premoženja na posest plovnihih objektov.

6.1.4 Kontrola davka od iger na srečo

Tabela 6.4: Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti

Naziv davka	Skupaj št. vnesenih dokumentov			Št. primerov z ugotovlj. nepravilnostmi			UČINEK povečanje – zmanjšanje davka (v mio SIT)		
	2004	2003	Indeks (2004/03)	2004	2003	Indeks	2004	2003	Indeks
Davek od iger na srečo	1.130	1.084	104,2	7	4	175,0	0,4	0	-

Vir: Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 33.

Na področju davka od iger na srečo ni bilo posebnosti. V sedmih primerih je bila pri obračunu davka uporabljena nepravilna stopnja.

6.1.5 Kontrola davka na promet nepremičnin

Tabela 6.5: Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti

Naziv davka	Skupaj št. vnesenih dokumentov			Št. primerov z ugotovlj. nepravilnostmi			UČINEK povečanje – zmanjšanje davka (v mio SIT)		
	2004	2003	Indeks (2004/03)	2004	2003	Indeks	2004	2003	Indeks
Davek na promet nepremičnin	47.030	45.170	104,1	3.479	3.198	109,8	125,9	117,1	107,6

Vir. Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 33.

V letu 2004 je bilo vnesenih 47.030 napovedi, to je za 4,1 % več kakor v letu 2003. Pri kontroli so bile nepravilnosti ugotovljene v 3.479 primerih, to je za 9,8 % več kakor leto poprej. Dodatno je bila odmerjena obveznost 125,9 milijona tolarjev, torej za 7,6 % več kot v letu 2003.

Tabela 6.6: Najpogostejše napake pri kontroli davka na promet nepremičnin

Najpogostejše napake	Število primerov
ugotovlj. razlika med pogodbeno in tržno vrednostjo nepremičnine	69.138
ločeno prikazovanje premičnega in nepremičnega premoženja	42.254
vrednost nepremičnine v tuji valuti (ni tolarske protivrednosti)	14.502

Vir: prirejeno po Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 33.

6.1.6 Kontrola davka na motorna vozila

Tabela 6.7: Število vnesenih dokumentov in ugotovljenih nepravilnosti

Naziv davka	Skupaj št. vnesenih dokumentov			Št. primerov z ugotovlj. nepravilnostmi			UČINEK povečanje – zmanjšanje davka (v mio SIT)		
	2004	2003	Indeks (2004/03)	2004	2003	Indeks	2004	2003	Indeks
Davek na motorna vozila	24.734	21.739	113,8	7.293	8.497	85,8	49,1	52,5	93,5

Vir. Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 34.

V letu 2004 je bilo vnesenih 24.734 vhodnih dokumentov, to je za 13,8 % več kakor leta 2003. V 7.080 primerih so bile ugotovljene nepravilnosti zaradi nepravilne davčne osnove in v 213 primerih zaradi napačne davčne stopnje. Dodatno so bile ugotovljene obveznosti za 49,1 milijona tolarjev, to je za 6,5 % manj kakor leto poprej.

Znesek odmerjenega davka na motorna vozila in število izdanih odločb sta se po vstopu Slovenije v EU povečala zaradi pridobitev vozil iz drugih držav EU. Davčna uprava je ugotovila, da poteka prodaja rabljenih vozil vse pogosteje prek pooblaščenih trgovcev z rabljenimi vozili. Prodaja med fizičnimi osebami upada. Neposredno se prodajajo predvsem vozila nižjega kakovostnega razreda in starejših letnikov, pri katerih je davčna osnova nizka.

6.2 Inšpekcijski pregledi

Inšpekcijske preglede izvajajo davčni inšpektorji, ki so za svoje delo odgovorni direktorju davčnega urada. Davčni zavezanci, pri katerih se opravlja inšpekcijski pregled, so o pravicah in dolžnostih seznanjeni pisno z obvestilom inšpektorja prvi dan inšpekcijskega pregleda. Pregled obsega preverjanje pravilnosti in pravočasnosti obračunavanja davkov ter celotno poslovanje zavezanca, pri tem pa ugotavljajo tudi neprijavljene prihodke in odrejajo primerne ukrepe (Čok et al., 2002: 17-18).

17. člen ZDS-1 določa, da inšpektor samostojno opravlja naloge inšpekcijskega pregleda, odloča v davčnem postopku in odreja druge ukrepe v okviru davčnega postopka. Inšpektor po končanem inšpekcijskem pregledu sestavi zapisnik, ki ga pregleda odgovorna oseba davčnega urada. Na pripombe zavezanca odgovori inšpektor z dopolnilnim zapisnikom. Za plačilo obveznosti pa sestavi odločbo, ki jo po pregledu podpiše odgovorna oseba, torej vodja oddelka za inšpekcijo oz. direktor davčnega urada.

V letu 2004 je bilo opravljenih 5.896 inšpekcijskih pregledov, to je za 5,3 % manj kakor v letu 2003. Zmanjšanje števila inšpekcijskih pregledov je predvsem posledica preusmeritve na inšpiciranje bolj rizičnih zavezancev po posameznih dejavnostih glede na zaznana tveganja iz preteklega leta. Pri statistiki o inšpekcijskih pregledih se bom osredotočila na samostojne podjetnike, ki so fizične osebe. Od načrtovane strukture v letu 2004 najbolj odstopajo pregledi pri malih davčnih zavezancih, pri katerih je bilo načrtovanih 46,6 % vseh inšpekcijskih pregledov, opravljenih pa je bilo kar 75,6 % vseh inšpekcijskih pregledov. Delež ugotovljenih nepravilnosti pri malih zavezancih je bil 43,3 %, saj je bilo pri malih zavezancih opravljenih več hitrih pregledov (Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 35).

Davčni inšpektorji so pri svoji presoji samostojni in lahko se zgodi, da se o istih problemih odločajo različno. Vzrok je zopet pomanjkljiva zakonodaja, saj so davčni zakoni preskopi, sodne prakse pa še ni. Posledično se davčni zavezanci zaradi predolгих in dragih tožbenih postopkov premalo odločajo za tožbe.

Tabela 6.8: Število inšpekcijskih pregledov pri samostojnem podjetniku posamezniku

Status zavezanca	Letni načrt 2004	Realizacija 2004	Doseganje letnega načrta	Realizacija 2003	Indeks 2004/2003
Samostojni podjetnik	1.594	2.365	152,7	2.899	81,6

Vir: prirejeno po Poročilo o delu DURS-a v letu 2004: 37.

Največ pregledov je bilo opravljenih pri samostojnih podjetnikih posameznikih in sicer 2.365 ali 40,1 % vseh pregledov. To je za 52,7 % več od načrtovanega in za 18,4 % manj kakor v

letu 2003. Največ pregledov je bilo opravljenih pri zavezancih, ki se ukvarjajo z dejavnostjo gostinstva in trgovine.

6.2.1 Kaznovanje in drugi ukrepi nadzora

V letu 2004 je bilo največ kršitev ZDavP-1. Zanje je predvidena vložitev predloga sodniku za prekrške. Najpogostejše kršitve so:

- pomanjkljiva vsebina izdanih računov;
- nepravilno vodenje poslovnih knjig;
- vodenje knjig, ki ne zagotavlja podatkov za ugotovitev davčne obveznosti;
- izplačilo dohodkov fizičnim osebam brez predložene davčne številke.

Pri inšpekcijskem pregledu samostojnih podjetnikov so ugotovljene tudi kršitve Zakona o DDV in sicer:

- neizdajanje računov;
- nepravočasno predloženi obračuni;
- nepravočasno obvestilo zavezanca o začetku, spremembi ali prenehanju poslovanja.

V letu 2004 je davčna uprava vložila 4.784 predlogov sodniku za prekrške zoper fizične osebe. Največ vloženih predlogov je ob koncu leta ostalo nerešenih. V ostalih primerih je bila izrečena denarna kazen, opomin, prišlo pa je tudi do ustavitve postopka ter zavrnitve predloga.

Mandatne kazni so bile v 3.325 primerih izrečene fizičnim osebam zaradi:

- kršitve ZDavP-1;
- nepravočasno vložene napovedi;
- neresničnih podatkov;
- napovedi brez podatkov, potrebnih za odmero davka.

Pri fizičnih osebah je bilo ugotovljenih 112 kršitev (62,2 %) Kazenskega zakonika RS, za katere je predvidena vložitev kazenske ovadbe.

6.3 Denarne kazni

Davčni zavezanci so dolžni spoštovati določbe ZDavP-1, saj so kršitve zakona opredeljene kot prekrški v določbah od 224. do 229. člena.

a) Davčni prekrški posameznikov (389. člen ZDavP-1)

Z globo do 50.000 tolarjev se kaznuje za prekršek posameznik, če:

- ne vloži davčne napovedi v roku;
- na zahtevo davčnega organa ne da podatkov, s katerimi razpolaga;
- na poziv davčnega organa ne predloži prijave premoženja;
- na zahtevo davčnega organa ne predloži seznama premoženja ali navaja neresnične podatke;
- ne omogoči davčnemu organu vpogled v sef;
- uporablja zarubljeno premičnino v nasprotju z zakonom;
- odtuji, poškoduje ali onemogoči unovčitev zarubljene premičnine;
- ne da vseh predpisanih podatkov, potrebnih za obračun davčnega odtegljaja.

b) Hujši davčni prekrški posameznikov (390. člen ZDavP-1)

Z globo od 100.000 do 300.000 tolarjev se kaznuje za prekršek posameznik, če:

- v davčni napovedi navede neresnične, nepravilne ali nepopolne podatke in s tem spravi davčni organ v zmoto;
- v nasprotju z zakonom ne vloži davčne napovedi;
- v nasprotju z zakonom razkrije podatke, ki so davčna tajnost ali jih sporoči tretjim osebam.

c) Davčni prekrški v zvezi z opravljanjem dejavnosti (391. člen ZDavP-1)

Z globo od 400.000 do 6.000.000 tolarjev se kaznuje za prekršek pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali druga fizična oseba, ki opravlja dejavnost, če:

- ne predloži davčnega obračuna na predpisan način oz. v predpisanih rokih;
- v davčnem obračunu navede neresnične, nepravilne ali nepopolne podatke;
- ne predloži obračuna davčnega odtegljaja na predpisan način oz. v predpisanih rokih;

- ne vloži davčne napovedi na predpisan način oz. v predpisanih rokih;
- v davčni napovedi navede neresnične, nepravilne ali nepopolne podatke;
- davčnemu organu v nasprotju z zakonom ne da na razpolago podatkov iz evidenc, zbirk podatkov, registrov in drugih evidenc;
- davčnemu organu ne predloži dokumentacije oz. ovira davčni nadzor.

Če gre za davčno zatajitev, pa so denarne kazni še višje, za fizične osebe od 300.000 do 6.000.000 tolarjev, za samostojne podjetnike in druge fizične osebe, ki opravljajo dejavnost, pa od 500.000 do 12.000.000 tolarjev.

7 SKLEP

V normalnih okoliščinah se od države pričakuje, da bo vodila stabilen davčni sistem. To pomeni, da bo v davčnem sistemu prisotnih čim manj radikalnih sprememb, ki povzročajo potrebo po prilagajanju davčnih zavezancev nastalim spremembam. Država si mora za delovanje in zagotavljanje javnih funkcij zagotoviti sredstva v obliki najrazličnejših fiskalnih prihodkov, ki jih v proračun vplačujejo posamezniki od svojih prejemkov in gospodarske družbe iz svojega poslovanja. Davki predstavljajo obliko prisilnega odvzema realnega dohodka posameznika, zato je razumljiv odpor do plačevanja davkov. Odpor je tudi posledica nejasne davčne zakonodaje, kar je pokazal podrobnejši pregled zakonov, ki so ključni pri obdavčevanju fizičnih oseb. Potrdili smo hipotezo, da je slovenska davčna zakonodaja, na področju davčnega nadzora in obdavčevanja fizičnih oseb, nekonsistentna.

Največ pomanjkljivosti še vedno kaže novi ZDoh-1, čeprav je bilo v primerjavi s prejšnjim zakonom nekaj ključnih sprememb (manjše število davčnih razredov, znižana najnižja stopnja dohodnine). Obdavčeno je vse, kar ni izvzeto, v okviru tega tudi načelo svetovnega dohodka. Večja obdavčitev avtorskih honorarjev pa je razburila tiste, ki opravljajo avtorska dela. Pomanjkljivosti in nejasnosti novega ZDoh-1 se bodo bolj izrazito pokazale v letu 2006, ko bodo davčni zavezanci obrazce za odmero dohodnine za leto 2005 prvič izpolnjevali po novem zakonu.

ZDO, ki ureja tri davke (davek na dediščine in darila, davek od premoženja, davek na dobitke od iger na srečo), od leta 1993 ni doživel bistvenih sprememb. Posamezne zakonske določbe so že zastarele, kar se kaže v tem, da niso opredeljene definicije nekaterih ključnih pojmov, kot so predmeti gospodinjstva, plovni objekti, uživalec nekega premoženja itd. Pri davku od premoženja je potrebno, zaradi uveljavljanja določenih olajšav, ločevati med stanovanjskimi prostori in prostori za počitek in rekreacijo, česar pa ZDO ne določa. Nenavadno je tudi, da je izvenzakonska skupnost priznana v okviru davka na dediščine in darila, ne pa pri davku od premoženja. Navedeno zopet potrjuje našo hipotezo.

Nekoliko manj nejasnosti sem zasledila pri davku na promet nepremičnin. Prodajno ceno nepremičnine lahko oceni tudi davčni organ, pri čemer je najbolj moteče, da ta cena morda ne

bo predstavljala realne tržne cene same nepremičnine. Razlika med pogodbeno in tržno vrednostjo nepremičnine je bila najpogostejša napaka, ugotovljena pri kontroli davka na promet nepremičnin. Tudi po ZDMV ima davčni organ možnost, da oceni prometno vrednost vozila. Za oceno vrednosti, tako nepremičnine kot vozila, mora biti ustanovljena posebna strokovna služba, ki bi imela edina pristojnost ocenjevati vrednosti.

Odmero, obračunavanje in izterjavo vseh državnih davkov opravlja DURS. Vsebinsko je njena najpomembnejša naloga nadzor davčnih zavezancev, ki obsega davčno kontrolo in inšpekcijske preglede. Namen nadzora je povečati stopnjo izpolnjevanja davčnih obveznosti in posledično zmanjšati število davčnih utaj in davčnih izogibanj. Pri kontroli se je, v primerjavi s prejšnjim letom, povečalo število ugotovljenih nepravilnosti. Največ nepravilnosti je bilo ugotovljenih pri dohodnini, kar lahko pripišemo slabi seznanjenosti davčnih zavezancev z davčno zakonodajo. To je namreč ključni dejavnik, ki po raziskavi Grže-Erentove vpliva na davčno kulturo in na prostovoljnost plačevanja davkov. Davčni nadzor je v tej raziskavi uvrščen šele na četrto mesto.

Davčna kultura in morala se ne začneta in končata zgolj s plačevanjem davčnih obveznosti. Država mora državljanke že od rojstva vzgajati in vseskozi obveščati, da so za njen obstoj in delovanje potrebna sredstva, zbrana v državnem proračunu. Davkoplačevalci morajo biti kritični, lahko že s samim zanimanjem, kako je zbrani denar porabljen. Glede upoštevanja zakonov in plačevanja davkov smo Slovenci, tudi po mnenju mojega sogovornika g. Goloba, nekje v sredini. Ne dosegamo ravno visoke stopnje davčne kulture in morale, vendar tudi nismo najbolj goreči privrženci neupoštevanja zakonov.

8 SEZNAM UPORABLJENE LITERATURE

8.1 Viri in literatura

1. Černe, Mitja, Podlipnik, Jernej, Gostiša, Jure (2005): *Vse o novih davkih*. V: Gostiša, Jure (ur.). *Moje finance*, februar, Ljubljana, stran 38-42.
2. Čok, Mitja, Prevolnik, Rupel, Valentina, Stanovnik, Tine, Cirman, Andreja (2002): *Javne finance v Sloveniji*. Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
3. Čokelc, Stanko (2000): *Davčna morala*. V: Turk, Ivan (ur.). 32. simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji – zbornik referatov, Portorož. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana, stran 353-373.
4. Dacar, št.5, letnik 2001, stran 7-8. *Plačevanje davkov*.
5. Denar, št.3, letnik 1994, stran 4. *Kratko o dohodnini*.
6. Denar, št.6, letnik 2000, stran 10. *Nagradne igre, igre na srečo*.
7. Denar, št.3, letnik 2001, stran 17. *Obdavčevanje nepremičnin*.
8. Ferfila, Bogomil, Kovač, Polona (2000): *Javne politike in javna ekonomika*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
9. Ferfila, Bogomil, Kovač, Polona et al. (2002): *Ekonomski vidiki javne uprave*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
10. Fidermuc, Katarina (2005): *Olajšave samo za študente ali starše*. Delo, 14.2., Ljubljana, stran 3.
11. Ghosh, Dispankar, Crain, Terry L. (1996): *Experimental Investigation of Ethical Standards and Perceived Probability of Audit on Intentional Noncompliance*. *Behavioral research in Accounting*. Supplement, letnik 8, stran 219-244.
12. Godler, Ivan (2002): *Dohodnina v Sloveniji v primerjavi z Veliko Britanijo*. Diplomsko delo, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Maribor, stran 12.
13. Grže, Erent, Miranda (2003): *Davčna kultura v Sloveniji*. Magistrsko delo, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
14. Hamilton, Stuart (2002): *Putting the client first, the emerging "Coperning Revolution" of tax administration*. *Tax Tribune, Magazine of the IntraEuropean Organization of Tax Administrations*, 2002/3, Issue 15, stran 12-16.

15. Haralambos, Michael, Holborn, Martin (2001): *Sociologija, Teme in pogledi, Sociološki pogledi, Družbena stratisfakcija*. DZS, Ljubljana, stran 1-56.
16. Jelčić, Barbara, Jelčić, Božidar (1998): *Porezni sustav i porezna politika*. Informator, Zagreb, stran 179.
17. Kocjan, Vida (2005): *Dohodnina 2004*. Demokracija, 3.3., Ljubljana, stran 22-23.
18. Končan, Darko, Jeraj, Dušan (2003): *Vodnik po osebnih davkih*. Pasadena, Ljubljana.
19. Lukšič, Igor (1992): *Politična kultura – izvor pojma, njegova vsebina in aplikacija na Slovenijo*. V: Stanič, Janez, Macura, Dušan (ur.). *Demokracija in politična kultura*. Tiskarna ljudske pravice Ljubljana, Ljubljana, stran 13-26.
20. Mayr, Branko (2001): *Problemi delovanja davčnega sistema v Sloveniji*. V: Turk, Ivan (ur.). *Simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji*. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, Ljubljana, stran 322-323.
21. Pernek, Franc, Škof, Bojan, Kobal, Aleš (1999): *Finančno pravo in javne finance*. Pravna fakulteta, Maribor.
22. Pernek, Franc, Kobal, Aleš (2001): *Obdavčitev fizičnih oseb*. Pravna fakulteta, Maribor, stran 18.
23. Polič, Vasilij (1997): *Davki in carine s sodno prakso*. Center marketing international, Ljubljana.
24. Seferi, Kasem (2002): *The best alternative? (What we have to do in practice?)*. Tax Tribune, Magazine of the IntraEuropean Organization of Tax Administrations, 2002/3, Issue 15, stran 4-5.
25. Stanovnik, Tine (1998): *Javne finance*. Ekonomska fakulteta, Ljubljana, stran 67.
26. *Strateški načrt DURS-a za obdobje od 2001 do 2004*.
27. Šinkovec, Janez, Tratar, Boštjan (2000): *Zakon o davčnem postopku s komentarjem*. Oziris, Lesce.
28. Šircelj, Andrej (2000): *Predpisi o davkih*. Gospodarski vestnik, Ljubljana.
29. Škof, Bojan (2000): *Obdavčitev prometa nepremičnin*. Davčni inštitut, Maribor.
30. Tanzi, Vito, Tsibouris, George (2000): *Fiscal Reform Over Ten years of Transition*. IMF, Working paper, WP/00/113.
31. Tičar, Bojan (2001): *Uvod v korporacijsko davčno pravo*. Inštitut za javno upravo pri pravni fakulteti, Ljubljana.

32. Žakelj, Mitja (2001): *Organizacijski razvoj davčne uprave*. Magistrsko delo, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
33. Žibert, Franc (2001): *Uvod v finančno vedo in politiko*. Uradni list RS, Ljubljana.

8.2 Internetni viri

1. Davčna obveznost pri davku na motorna vozila,
<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,07,01.html> (7.2.2006).
2. Davčna reforma s poudarkom na obdavčitvi fizičnih in pravnih oseb,
<http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=226> (6.5.2005).
3. Davčna stopnja davka od premoženja,
<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,04,02.html> (7.2.2006).
4. Davčna stopnja in zneski za odmero davka na dediščine in darila,
<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,03,03.html> (6.2.2006).
5. Informacija o predlogu zakona o dohodnini, <http://www.racunovodja.com> (6.4.2005).
6. Lestvica za odmero dohodnine in olajšave za davčno leto 2006,
http://www.sigov.si/durs//index.php?f=doho_lestvica_2006.html (7.2.2006).
7. Napoved za odmero dohodnine za leto 2005,
<http://www.sigov.si/durs/other/napoved> (6.1.2006).
8. Nerré, Birger (2001): The Concept of Tax Culture (preliminary draft v6, unrevised),
<http://www1.worldbank.org/publicsector/tax/norms.pdf> (28.5.2005).
9. Novosti ZDoh-1,
<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,01,01.html> (14.4.2005).
10. O davku na promet nepremičnin,
<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,02,01.html> (7.2.2006).
11. Organigram DURS-a,
<http://www.sigov.si/durs/other/uradi/dursnova.pdf> (15.5.2005).
12. Organizacija in naloge DURS-a,
<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=02,01.html> (16.5.2005).
13. Poročilo o delu DURS-a v letu 2004,
http://www.sigov.si/durs/other/DURS-letno_porocilo_2004.pdf (10.4.2005).

14. Pravice in dolžnosti davčnih zavezancev,
<http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=03.html> (18.5.2005).
15. Urad za nadzor prirejanja iger na srečo,
http://www.gov.si/mf/slov/unpis/del_podrocje.html (19.8.2005).

8.3 Pravni in drugi viri

1. Dohodninske olajšave (Uradni list RS, št.117/05 in 02/06).
2. Intervju oz. razgovor z Alojzjem Golobom, direktorjem davčne izpostave v Sevnici, dne 3.5.2005, v Sevnici.
3. Ustava RS (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03 in 69/04).
4. Zakon o davčnem postopku /ZDavP-1/ (Uradni list RS, št. 54/04).
5. Zakon o davkih na motorna vozila /ZDMV/ (Uradni list RS, št. 81/98 in 52/99).
6. Zakon o davkih občanov /ZDO/ (Uradni list RS, št. 8/91).
7. Zakon o davku od iger na srečo /ZDIS/ (Uradni list RS, št. 85/01).
8. Zakon o dohodnini /ZDoh-1/ (Uradni list RS, št. 54/04).
9. Zakon o trošarinah /ZTro/ (Uradni list RS, št. 84/98).

9 PRILOGE

Priloga A: Napoved za odmero dohodnine za leto 2005

Napoved za odmero dohodnine za leto 2005

PODATKI O ZAVEZANCU Jezikovna varianta
 (1 slov., 2 slov.-Ital., 3 slov.-madž.)

Ime in priimek _____	Davčna številka _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
Naslov prebivališča: naselje, ulica, hišna številka _____	Datum rojstva _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ Dan Mesec Leto
Poštna številka, ime pošte: _ _ _ _ _ _____	

V letu 2005 sem bil rezident Republike Slovenije v času od _____ do _____
 (izpolni le zavezanec, ki je bil rezident Republike Slovenije le del leta 2005.)

Kot rezident države članice EU izpolnjujem pogoje iz 110. člena ZDoh-1. DA
(Obkrožite)

Kot invalidu s 100-odstotno telesno okvaro mi je bila priznana pravica do tuje nege in pomoči, na podlagi odločbe Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, centra za socialno delo ali občinskega upravnega organa, pristojnega za varstvo borcev in vojaških invalidov. DA
(Obkrožite)

V letu 2005 sem imel status dijaka oziroma študenta v času od _____ do _____
 (Izpolni le zavezanec, ki vpisuje podatke o dohodkih dijakov in študentov, prejetih prek pooblaščenih organizacij – oznaka 1211.)

Preveč plačano dohodnino mi vrnite
 na transakcijski (osebni) račun, št. |_|_|_|_|_|_|_|_| - |_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|_|

Opombe (morebitna dodatna pojasnila v zvezi z napovedanimi dohodki in olajšavami ter drugimi podatki):

Priloge (popis dokumentov oziroma dokazil, ki jih prilagate k napovedi):
 1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____

V/Na _____, dne _____, _____
(Podpis zavezanca)

Zneske vpišujte v toljah brez stotinov.

MF-DURS obr. DOH št. 2 1

1000 Dohodek iz zaposlitve

1100 Dohodek iz delovnega razmerja

	Dohodek	Prispevki	Akontacija v RS	Tuji davek
1101 Plača, nadomestilo plače in povračila stroškov v zvezi z delom				
1102 Bonitete				
1103 Regres za letni dopust				
1104 Jubilejne nagrade, odpravnine ob upokojitvi in solidarnostne pomoči				
1105 Premije za prostovoljno dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje				
1106 Pokojnine iz naslova obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja				
1107 Nadomestila iz naslova obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja				
1108 Nadomestila in drugi dohodki iz naslova obveznega socialnega zavarovanja				
1109 Drugi dohodki iz delovnega razmerja				
	Dejanski stroški			

Dohodki, ki se povprečijo
(Dohodki iz delovnega razmerja, ki so bili na podlagi sodne odločbe izplačani za več let nazaj.)

	Oznaka dohodka	Dohodek	Prispevki	Od meseca leta	Do meseca leta

1200 Dohodek iz drugega pogodbenega razmerja

	Dohodek	Normirani ali dejanski stroški	Akontacija v RS	Ostali dohodki
1210 Dohodki dijakov in študentov, doseženi prek pooblaščenih organizacij				
1211 Dohodki dijakov in študentov, prejeti v času statusa				
1212 Dohodki dijakov in študentov, prejeti v času brez statusa				
	Dohodek	Prispevki	Akontacija v RS	
1220 Dohodki verskih delavcev				
	Dohodek	Normirani ali dejanski stroški	Akontacija v RS	Tuji davek
1230 Preostali dohodki iz drugega pogodbenega razmerja				

2

MF-DURS obr. DOH št. 2

2000 Dohodek iz dejavnosti

	Dohodek	Akontacija v RS		
2100 Dobiček, ugotovljen na podlagi davčnega obračuna				
2200 Dohodek, ugotovljen z upoštevanjem normiranih odhodkov				
	Dohodek	Normirani stroški	Akontacija v RS	Prispevki
			Tuji davek	
2210 Dohodek, ugotovljen z upoštevanjem normiranih odhodkov				
2220 Dohodek, ugotovljen z upoštevanjem normiranih odhodkov, in posebne olajšave za samozaposlene v kulturi				
2230 Dohodek, ugotovljen z upoštevanjem normiranih odhodkov, in posebne olajšave za samostojne novinarje				
	Dohodek	Normirani stroški	Akontacija v RS	Tuji davek
2300 Dohodek, dosežen s posameznim poslom				

3000 Dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti

	Dohodek	Akontacija v RS	
3100 Katastrski dohodek kmetijskih in gozdnih zemljišč			
3200 Drugi dohodki v zvezi z opravljanjem osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti			
3201 Podatki o prejemniku dohodkov za kmetijsko gospodarstvo			
Ime in priimek	Davčna številka	Ime in priimek	Davčna številka
	Dohodek	Akontacija v RS	
3210 Dohodki, ki niso pridobljeni v zvezi z dolgoročnimi vlaganji			
3211 Dohodek, prejet za kmetijsko gospodarstvo			
3212 Dohodek, ki se pripiše zavezancu			
3213 Dohodek agrarne skupnosti, ki se pripiše zavezancu			
3220 Dohodki, pridobljeni v zvezi z dolgoročnimi vlaganji			
3221 Dohodek, prejet za kmetijsko gospodarstvo			
3222 Dohodek, ki se pripiše zavezancu			

3

3230 Podatki o zavezanoh, članih gospodinjstva, katerim se pripišejo dohodki prejemnika (nosilca kmetijskega gospodarstva)

Ime in priimek	Davčna številka	Ime in priimek	Davčna številka

3300 Prispevki za socialno varnost in druge obveznosti

	Znesek
3301 Prispevki za socialno varnost zavezanca	
3302 Druge obveznosti (pristojbine za gozdne ceste ter osuševalne in namakalne sisteme)	

3400 Znižanje katastrskega dohodka in olajšava za investiranje

3401 Uveljavljanje znižanja katastrskega dohodka zaradi naravnih nesreč, požara ali drugih izrednih dogodkov:

- Škodo je ocenila komisija DA (Obkrožite)
- Škodo je ocenil oenilec in prilagam njegovo cenitev DA (Obkrožite)

3402 Uveljavljam olajšavo za investiranje v okviru gospodinjstva in prilagam izpolnjeno vlogo DA (Obkrožite)

3403 Uveljavljam olajšavo za investiranje v okviru agrarne skupnosti in prilagam izpolnjeno vlogo DA (Obkrožite)

	Dohodek	Tuji davek
3500 Dohodek iz tujine		

4000 Dohodek iz premoženja

	Dohodek	Normirani ali stroški vzdrževanja	Akontacija v RS	Tuji davek
4100 Dohodek iz oddajanja premoženja v najem				
Do 15. 1. 2006 sem vložil napoved za odmero akontacije dohodnine od dohodka iz oddajanja premoženja v najem in mi akontacija še ni bila odmerjena.				☐ DA (Obkrožite)
4200 Dohodek iz prenosa premoženjske pravice				

	Dohodek	Akontacija v RS	Tuji davek
4300 Obresti			
Uveljavljam nateocene nedospete obresti do dneva pridobitve kupona ☐ DA (Obkrožite)			
4301 Obresti, za katere velja neobdavčeni del do 300.000 SIT			
4302 Druge obresti			
4400 Dividende			
4401 Dividende, za katere velja zmanjšanje davčne osnove			
4402 Druge dividende			

4

MF-DURS obr. DOH št. 2

	Dohodek	Akontacija v RS	Tuji davek
4500 Dohodek iz vzajernih skladov (VS)			
4510 Dohodek iz kvalificiranih VS			
4511 Čisti dobiček in dividende			
4512 Obresti			
4513 Iztrženi dobički			
4514 Drugi prihodki			
	Dohodek	Akontacija v RS	Tuji davek
4520 Dohodek nekvalificiranih VS iz EU			
4521 Čisti dobiček in dividende			
4522 Obresti			
4523 Iztrženi dobički			
4524 Drugi prihodki			
4525 Dohodek, dosežen z odsvojitvijo ali vnočitvijo kupona ali ob likvidaciji			
4530 Dohodek iz drugih nekvalificiranih VS			
4531 Čisti dobiček in prihodki			
4532 Dohodek, dosežen z odsvojitvijo ali vnočitvijo kupona ali ob likvidaciji			
4533 Obresti			

Prejel sem dohodek od prihrankov v obliki plačil obresti iz držav članic EU, razen iz Slovenije DA (Obkrožite)

5000 Dobiček iz kapitala

	Dobiček	Izguba	Akontacija v RS	Tuji davek
5100 Dobiček iz kapitala, dosežen z odsvojitvijo nepremičnine				

Odločbe še nisem prejel. DA (Obkrožite)

	Tuji davek
5200 Dobiček iz kapitala, dosežen z odsvojitvijo vrednostnih papirjev in drugih deležev v kapitalu	

Za leto 2005 sem vložil napoved za odmero akontacije dohodnine od dobička iz kapitala od odsvojitve vrednostnih papirjev in drugih deležev v kapitalu. DA (Obkrožite)

6000 Drugi dohodki

	Dohodek	Akontacija v RS	Tuji davek
6100 Darila			
6200 Prejemki in povračila stroškov v zvezi z drugimi dohodki			
6300 Priznavalnine			
6400 Preostali drugi dohodki			

MF-DURS obr. DOH št. 2 5

9000 Dohodki, za katere veljajo oprostitve in zmanjšanja davčne osnove že za leto 2005

Oznaka dohodka	Vrsta dohodka	Dohodek	Normirani stroški	Prispevki	Akontacija v RS
1	2	3	4	5	6
9001	Prejemki iz naslova vrnitve premoženja in odškodnine, v skladu z zakonom, ki ureja izvrševanje kazenskih sankcij				
9002	Zamudne obresti, izplačane na podlagi sodne odločbe, v zvezi z delovnim razmerjem				
9003	Druge zamudne obresti, izplačane na podlagi sodne odločbe				
9004	Pomoč ob rojstvu otroka, ki jo upravičenci prejmejo na podlagi predpisa lokalne skupnosti				
9005	Dodatek za veliko družino, ki ga upravičenci prejmejo na podlagi zakona, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke				
9006	Denarne nagrade za osvojeno medaljo na drugih mednarodnih prvenstvih, izplačane iz proračuna v skladu s pravilnikom, ki ureja merila za izvajanje letnega programa športa na državni ravni				
9007	Dohodki, prejeti v zvezi s prostovoljnim usposabljanjem za nepoklicno opravljanje nalog zaščite, reševanja in pomoči v skladu s posebnimi predpisi, razen dohodkov, ki pomenijo nadomestilo za izgubljeni dohodek				
9008	Povračila stroškov sodnega ali upravnega postopka, ki jih mora fizični osebi plačati druga oseba na podlagi sodne ali upravne odločbe oziroma sklepa				
9009	Pokojninske rente in odkupne vrednosti, izplačane v skladu z zakonom o prvem pokojninskem skladu Republike Slovenije in o preoblikovanju pooblaščenih investicijskih družb				
9010	Veteranski dodatek po zakonu o vojnih veteranih				
9011	Odškodnine žrtvam kaznivih dejanj po zakonu, ki ureja odškodnine žrtvam kaznivih dejanj, razen odškodnine, ki pomeni nadomestilo za izgubljeni dohodek				
9012	Prejemki za vodenje knjigovodstva na kmetijah po FADN sistemu, ki so namenjeni vodenju knjigovodstva za osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnost				
9013	Prejemki iz naslova dela obsojencev, mladoletnikov in pripornikov, ki med prestajanjem kazni zapora in izvrševanjem vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom delajo				
9014	Prejemki, ki jih izplačujejo reprezentativne in druge invalidske organizacije, delujoče na državni ravni, za občasno aličasno nego ali pomoč invalidom				
9015	Obresti na obveznice, ki jih je upravičenec prejel kot odškodnino v skladu z zakonom, s katerim se ureja denacionalizacija				
9016	Obresti od vplačil etažnih lastnikov v rezervni sklad, ki se vodijo na posebnem transakcijskem računu rezervnega sklada in jih upravnik nalaga v depozite pri banki v skladu s stanovanjskim zakonom				
9017	Druge dohodki v zvezi z opravljanjem osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, pridobljeni v zvezi z dolgoročnimi višanji na podlagi odločbe, ki so postale pravomočne pred 1. 1. 2005				
9018	Dohodek, ki ga zavezanec doseže v zvezi z zaposlitvijo na trgovalni ladji dolge plošbe, ki pluje po odprtem morju, če je zaradi takšne zaposlitve odsoten iz Slovenije vsaj šest mesecev v davčnem letu				
9019	Dohodek, dosežen z opravljanjem kmetijske in dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ugotovljen z upoštevanjem normiranih odhodkov				
9020	Dohodek, dosežen z izdelavo ali prodajo izdelkov domače in umetniške obrti, ugotovljen z upoštevanjem normiranih odhodkov				
9021	Dohodek, dosežen z občasnim oddajanjem do največ 15 letišč (registrirani sobodajalec v treh mesecih, skupaj največ pet mesecev v koledarskem letu)				

MF-DURS obr. DOH št. 2

3 Olajšave za različne namene

		Znesek
A	1. Sredstva, vložena v vrednostne papirje, katerih izdajatelj je Republika Slovenija in katerih vračilni rok je daljši od 12 mesecev	<input type="text"/>
	2. Premije, plačane za prostovoljno dodatno zdravstveno zavarovanje, in plačani zneski za nakup zdravil, zdravstvenih in ortopedskih pripomočkov	<input type="text"/>
	3. Plačani prostovoljni denarni prispevki in vrednost daril v naravi za humanitarne, dobrodelne, kulturne, vzgojno-izobraževalne, znanstvene, športne, ekološke in religiozne namene ter prispevki in darila, plačana invalidskim organizacijam	<input type="text"/>
	4. Plačani zneski za nakup ali gradnjo stanovanjske hiše ali stanovanja za rešitev stanovanjskega problema zavezanca, razen plačani zneski obresti od posojil, pridobljenih za rešitev stanovanjskega problema zavezanca	<input type="text"/>
	5. Plačila za vzdrževanje stanovanja ali stanovanjske hiše ali za odpravo arhitekturnih in komunikacijskih ovir v teh objektih, v katerih zavezanec dejansko prebiva	<input type="text"/>
	6. Plačila za nakup likovnih del, leposlovnih knjig, nosilcev audio-video vsebin in plačani zneski za obnovo kulturnega spomenika (vpisanega v državni register)	<input type="text"/>
	7. Plačane šolnine in zneski za nakup učbenikov in strokovne literature v zvezi z izobraževanjem po javno priznanih izobraževalnih programih (tudi za vzdrževane otroke)	<input type="text"/>
	8. Plačila za priključitev na internet in nakup ustrezne terminalne opreme	<input type="text"/>
	9. Plačane članarine političnim strankam in sindikatom	<input type="text"/>
B	1. Plačani zneski obresti od posojil, pridobljenih za rešitev stanovanjskega problema zavezanca	<input type="text"/>
C	1. Plačani zneski lastnih sredstev za nakup ali gradnjo stanovanjske hiše ali stanovanja za rešitev stanovanjskega problema zavezanca	<input type="text"/>
	2. Plačani zneski glavnice in obresti v zvezi s posojilom za nakup ali gradnjo stanovanjske hiše ali stanovanja za rešitev stanovanjskega problema zavezanca	<input type="text"/>
D	Plačani zneski samoprispevka, uvedenega v skladu s predpisi o samoprispevku	<input type="text"/>

Dodatni podatki o dohodkih, prejetih iz tujine

Oznaka dohodka	Dohodek	Tuji prispevki	Tuji davek	Država/ mednarodna organizacija	Uveljavljam oprostitev po mednarodni pogodbi (odstavek, člen)

6

MF-DURS obr. DOH št. 2

Vir: <http://www.sigov.si/durs/other/napoved>, 6.1.2006.

PRILOGA B: Stopnje davka na dediščine in darila

a) II. dedni red (starši, bratje, sestre in njihovi potomci)

Od vrednosti SIT		Znaša davek		
Nad	Do	SIT	%	SIT
	3.129.425		5	
3.129.425	14.062.942	156.471,50	+ 6 nad	3.129.425
14.062.942	25.009.442	812.482,28	+ 7 nad	14.062.942
25.009.442	35.942.958	1.578.737,41	+ 8 nad	25.009.442
35.942.958	46.889.456	2.453.418,56	+ 9 nad	35.942.958
46.889.456	57.822.973	3.438.603,59	+ 10 nad	46.889.456
57.822.973	68.769.471	4.531.955,13	+ 11 nad	57.822.973
68.769.471	79.702.987	5.736.070,15	+ 12 nad	68.769.471
79.702.987	90.649.489	7.048.092,03	+ 13 nad	79.702.987
90.649.489		8.471.136,96	+ 14 nad	90.649.489

b) III. dedni red (dedi in babice)

Od vrednosti SIT		Znaša davek		
Nad	Do	SIT	%	SIT
	3.129.425		8	
3.129.425	14.062.942	250.354,28	+ 9 nad	3.129.425
14.062.942	25.009.442	1.234.370,77	+ 10 nad	14.062.942
25.009.442	35.942.958	2.329.020,85	+ 11 nad	25.009.442
35.942.958	46.889.456	3.531.707,33	+ 12 nad	35.942.958
46.889.456	57.822.973	4.845.287,29	+ 13 nad	46.889.456
57.822.973	68.769.471	6.266.644,20	+ 14 nad	57.822.973
68.769.471	79.702.987	7.799.154,12	+ 15 nad	68.769.471
79.702.987	90.649.489	9.439.181,38	+ 16 nad	79.702.987
90.649.489		11.190.621,57	+ 17 nad	90.649.489

c) vse druge

Od vrednosti SIT		Znaša davek		
Nad	Do	SIT	%	SIT
	3.129.425		11	
3.129.425	14.062.942	344.237,05	+ 13 nad	3.129.425
14.062.942	25.009.442	1.765.593,96	+ 15 nad	14.062.942
25.009.442	35.942.958	3.407.569,16	+ 17 nad	25.009.442
35.942.958	46.889.456	5.266.266,79	+ 19 nad	35.942.958
46.889.456	57.822.973	7.346.101,95	+ 21 nad	46.889.456
57.822.973	68.769.471	9.642.139,93	+ 23 nad	57.822.973
68.769.471	79.702.987	12.159.834,91	+ 25 nad	68.769.471
79.702.987	90.649.489	14.893.213,73	+ 27 nad	79.702.987
90.649.489		17.848.768,91	+ 30 nad	90.649.489

Vir: <http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,03,03.html>, 6.2.2006.

PRILOGA C: Stopnje davka od premoženja

Vir: <http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,04,02.html>, 7.2.2006.

a) za stavbe

Od vrednosti SIT		Znaša davek		
Nad	Do	SIT	%	SIT
	1.636.133,81		0,10	
1.636.133,81	9.089.622,34	1.635,99	+ 0,20 nad	1.636.133,81
9.089.622,34	18.179.240,72	16.542,90	+ 0,30 nad	9.089.622,34
18.179.240,72	27.268.864,36	43.811,76	+ 0,45 nad	18.179.240,72
27.268.864,36	36.358.484,05	84.714,91	+ 0,65 nad	27.268.864,36
36.358.484,05	46.876.470,02	143.797,60	+ 0,85 nad	36.358.484,05
46.876.470,02		233.200,50	+ 1,00 nad	46.876.470,02

b) za prostore za počitek in rekreacijo

Od vrednosti SIT		Znaša davek		
Nad	Do	SIT	%	SIT
	1.636.133,81		0,20	
1.636.133,81	9.089.622,34	3.272,32	+ 0,40 nad	1.636.133,81
9.089.622,34	18.179.240,72	33.086,19	+ 0,60 nad	9.089.622,34
18.179.240,72	27.268.864,36	87.623,91	+ 0,80 nad	18.179.240,72
27.268.864,36	36.358.484,05	160.340,86	+ 1,00 nad	27.268.864,36
36.358.484,05	46.876.470,02	251.237,03	+ 1,25 nad	36.358.484,05
46.876.470,02		382.712,02	+ 1,50 nad	46.876.470,02

c) za poslovne prostore

Od vrednosti SIT		Znaša davek		
Nad	Do	SIT	%	SIT
	1.636.133,81		0,15	
1.636.133,81	9.089.622,34	2.453,62	+ 0,35 nad	1.636.133,81
9.089.622,34	18.179.240,72	28.541,54	+ 0,55 nad	9.089.622,34
18.179.240,72	27.268.864,36	78.534,27	+ 0,75 nad	18.179.240,72
27.268.864,36	36.358.484,05	146.706,59	+ 1,00 nad	27.268.864,36
36.358.484,05		225.526,63	+ 1,25 nad	36.358.484,05

d) za plovne objekte dolžine od 8 do 9 metrov 29.865 SIT, za vsak nadaljnji meter 11.689 SIT.

PRILOGA D: Stopnje davka na motorna vozila

Vir: <http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=14,07,01.html>, 7.2.2006.

Če znaša davčna osnova	Stopnja
Do 1,0 mio SIT	1 %
Nad 1,0 mio SIT do 1,4 mio SIT	1,4 %
Nad 1,4 mio SIT do 1,8 mio SIT	2,0 %
Nad 1,8 mio SIT do 2,4 mio SIT	3,5 %
Nad 2,4 mio SIT do 3,0 mio SIT	5,0 %
Nad 3,0 mio SIT do 4,0 mio SIT	7,0 %
Nad 4,0 mio SIT do 5,0 mio SIT	9,0 %
Nad 5,0 mio SIT do 6,0 mio SIT	11,0 %

